

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1 Δεκεμβρίου 2022

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 6132

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 114947

Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 90 του π.δ. 63/2005 «Κώδικας νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» (Α' 98), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019.

2. Τον ν. 4914/2022 (Α' 61) σχετικά με τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και άλλες διατάξεις, όπως κάθε φορά ισχύει, και ειδικότερα τις παρ. 1 και παρ. 8 του άρθρου 40 και την παρ. 20 του άρθρου 63.

3. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων.

4. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1058 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής.

5. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 1296/2013.

6. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης.

7. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1139 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 2021 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1004.

8. Τον «Δημοσιονομικό Κανονισμό», ήτοι τον Κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουλίου 2018 σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) υπ' αρ. 1296/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1301/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1303/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1304/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1309/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1316/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 223/2014, (ΕΕ) υπ' αρ. 283/2014 και της απόφασης υπ' αρ. 541/2014/ΕΕ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) υπ' αρ. 966/2012.

9. Το π.δ. 5/2022 «Οργανισμός Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων» (Α' 15).

10. Το π.δ. 81/2019 «Σύσταση, συγχώνευση, μετονομασία και κατάργηση Υπουργείων και καθορισμός των αρμοδιοτήτων τους - Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» (Α' 119).

11. Το π.δ. 83/2019 «Διορισμός Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 121, όπως διορθώθηκε στο Α' 126).

12. Το π.δ. 2/2021 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 2).

13. Την υπ' αρ. 51875/07.05.2021 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Ανάθεση Αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Ιωάννη Τσακίρη» (Β' 1867).

14. Το γεγονός ότι από την παρούσα δεν προκαλείται πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζει:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ Ι ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Άρθρο 1 Αντικείμενο

Άρθρο 2 Συμμόρφωση με το εφαρμοστέο δίκαιο - Οριζόντιες αρχές

Άρθρο 3 Μορφές συνεισφοράς της Ένωσης στα προγράμματα και μορφές στήριξης των δικαιούχων
ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 4 Γενικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών

Άρθρο 5 Επιλεξιμότητα πράξεων βάσει γεωγραφικής θέσης

Άρθρο 6 Περίοδος επιλεξιμότητας δαπανών

Άρθρο 7 Επιλεξιμότητα πράξεων για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστάσεων

Άρθρο 8 Τμηματοποιημένες πράξεις

Άρθρο 9 Διατήρηση των πράξεων

ΤΙΤΛΟΣ II ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Άρθρο 10 Επιχορηγήσεις

Άρθρο 11 Επιχορηγήσεις υπό όρους

Άρθρο 12 Μορφές επιχορηγήσεων στους δικαιούχους

Άρθρο 13 Επίπεδο δημιουργίας της δαπάνης

ΤΙΤΛΟΣ III ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Άρθρο 14 Δαπάνες στη βάση του πραγματικού κόστους

Άρθρο 15 Δαπάνες για αμοιβές προσωπικού

Άρθρο 16 Δαπάνες μετακινήσεων Άρθρο 17

Συνεισφορές σε είδος

Άρθρο 18 Αποσβέσεις

Άρθρο 19 Εδαφικές Εκτάσεις

Άρθρο 20 Κτιριακές εγκαταστάσεις

Άρθρο 21 Εξοπλισμός και οχήματα

Άρθρο 22 Ιδιοπαραγωγές

Άρθρο 23 Άυλα πάγια στοιχεία

Άρθρο 24 Ενοίκια

Άρθρο 25 Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Άρθρο 26 Κρατήσεις υπέρ τρίτων

Άρθρο 27 Χρηματοδοτική μίσθωση

Άρθρο 28 Προκαταβολές

Άρθρο 29 Χρηματοοικονομικά έξοδα, τραπεζικά έξοδα και άλλες επιβαρύνσεις του δικαιούχου

ΤΙΤΛΟΣ IV ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Άρθρο 30 Προσδιορισμός επιλογών απλοποιημένου κόστους

Άρθρο 31 Γενικές αρχές εφαρμογής επιλογών απλοποιημένου κόστους

Άρθρο 32 Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για έμμεσες δαπάνες σε επιχορηγήσεις

Άρθρο 33 Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για άμεσες δαπάνες προσωπικού που αφορούν επιχορηγήσεις

Άρθρο 34 Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για επιλέξιμες δαπάνες εκτός από τις άμεσες δαπάνες προσωπικού που αφορούν επιχορηγήσεις

ΤΙΤΛΟΣ V ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΚΤ+ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ

Άρθρο 35 Επιλεξιμότητα συμμετεχόντων βάσει γεωγραφικής θέσης

Άρθρο 36 Μισθολογικό κόστος

Άρθρο 37 Επίδομα κατάρτισης

Άρθρο 38 Άλλες μορφές άμεσης χρηματοδοτικής συνεισφοράς σε συμμετέχοντες

Άρθρο 39 Δαπάνες μετακίνησης και ασφάλισης συμμετεχόντων

Άρθρο 40 Δαπάνες για συμμετοχή σε αξιολόγηση πράξεων

Άρθρο 41 Στήριξη από το ΕΚΤ+ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης

ΤΙΤΛΟΣ VI ΣΔΙΤ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ, ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Άρθρο 42 Πράξεις που υλοποιούνται μέσω ΣΔΙΤ

Άρθρο 43 Δαπάνες συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών

Άρθρο 44 Τεχνική βοήθεια

Άρθρο 45 Τεκμηρίωση επιλέξιμων δαπανών και διαθεσιμότητα εγγράφων

ΤΙΤΛΟΣ VII ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Άρθρο 46 Χρηματοδοτικά Μέσα

Άρθρο 47 Συνδυασμένη στήριξη

Άρθρο 48 Επιλεξιμότητα δαπανών

Άρθρο 49 Τόκοι και άλλα έσοδα που δημιουργούνται από τη στήριξη που παρέχουν τα Ταμεία σε χρηματοδοτικά μέσα

Άρθρο 50 Διαφοροποιημένη μεταχείριση επενδυτών

Άρθρο 51 Επαναχρησιμοποίηση πόρων

ΤΙΤΛΟΣ VIII ΒΡΑΒΕΙΑ

Άρθρο 52 Βραβεία

ΤΙΤΛΟΣ ΙΧ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 53 Έναρξη ισχύος

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

1. Στην παρούσα απόφαση προσδιορίζονται οι κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών των πράξεων που εντάσσονται στα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027 και συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη», καθώς και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) (εφεξής «Ταμεία»). Οι κανόνες απορρέουν από τον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων και τους ειδικούς για κάθε Ταμείο Κανονισμούς δηλαδή:

- τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 (Κανονισμός Κοινών Διατάξεων, εφεξής «Κανονισμός»)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1058 (Κανονισμός ΕΤΠΑ και ΤΣ)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1057 (Κανονισμός ΕΚΤ+)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1056 (Κανονισμός ΤΔΜ)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1139 (Κανονισμός ΕΤΘΑΥ)

ενώ συμπληρώνονται με εθνικούς κανόνες, όπου κρίνεται απαραίτητο. Η παρούσα απόφαση δεν εφαρμόζεται στο σκέλος «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία» του ΕΚΤ+, ούτε στις συνιστώσες άμεσης ή έμμεσης διαχείρισης του ΕΤΘΑΥ.

Σε περίπτωση αμφιβολίας περί του αν εφαρμόζεται ο Κανονισμός ή οι ειδικοί για κάθε Ταμείο κανονισμοί, υπερισχύει ο Κανονισμός.

2. Οι κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών έχουν υποχρεωτική εφαρμογή και πρέπει να τηρούνται από όλους τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση και τον έλεγχο των προγραμμάτων και στην υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων.

Οι φορείς διαχείρισης διασφαλίζουν ότι οι δικαιούχοι είναι ενήμεροι σχετικά με τους κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027.

3. Οι φορείς διαχείρισης δύνανται να εξειδικεύουν τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας στις προσκλήσεις, ανάλογα με το είδος και τον τύπο των δράσεων που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν, τον τρόπο υλοποίησης, τον διαθέσιμο προϋπολογισμό της πρόσκλησης και τους στόχους του Προγράμματος που επιδιώκονται.

Άρθρο 2

Συμμόρφωση με το εφαρμοστέο δίκαιο - Οριζόντιες αρχές

1. Οι πράξεις και οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για την υλοποίησή τους και στηρίζονται από τα Ταμεία πρέπει να συμμορφώνονται με το ενωσιακό δίκαιο και το σχετικό με την εφαρμογή του εθνικό δίκαιο («εφαρμοστέο δίκαιο»), όπως οι κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, οι περιβαλλοντικές απαιτήσεις ή οι κανόνες που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής.

2. Οι πράξεις πρέπει να επιλέγονται και να υλοποιούνται με τρόπο που διασφαλίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη συμμόρφωση με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, την αποτροπή κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, τη διαφάνεια, την προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία, την τήρηση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης και της ενωσιακής πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

3. Οι δαπάνες είναι επιλέξιμες εφόσον είναι νόμιμες και κανονικές και επιπλέον ικανοποιούν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης ήτοι, έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας και της αποφυγής της διπλής χρηματοδότησης. Η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης εφαρμόζεται και στις δαπάνες όλων των δικαιούχων ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή.

• Η αρχή της οικονομίας ορίζει ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τον δικαιούχο για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων της πράξης καθίστανται εγκαίρως διαθέσιμα, στην ενδεδειγμένη ποσότητα και ποιότητα και στην καλύτερη τιμή.

• Η αρχή της αποδοτικότητας αφορά στην καλύτερη σχέση μεταξύ χρησιμοποιηθέντων μέσων και επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

• Η αρχή της αποτελεσματικότητας αφορά στον βαθμό επίτευξης των επιδιωκόμενων στόχων μέσω των δραστηριοτήτων της πράξης που αναλήφθηκαν.

4. Μη συμμόρφωση της πράξης με το εφαρμοστέο δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της παρούσας απόφασης, συνεπάγεται δημοσιονομική διόρθωση ή/και ανάκτηση των καταβληθέντων ποσών. Οι δαπάνες που τεκμηριωμένα κρίνονται ως μη επιλέξιμες και διορθώνονται δεν μπορούν να αντικατασταθούν από άλλες επιλέξιμες δαπάνες του δικαιούχου στο πλαίσιο της πράξης.

5. Όταν οι πράξεις έχουν ξεκινήσει πριν από την υποβολή αίτησης για χρηματοδότηση στη διαχειριστική αρχή, τηρείται το εφαρμοστέο δίκαιο που ίσχυε κατά τον χρόνο διεξαγωγής των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της πράξης.

Άρθρο 3

Μορφές συνεισφοράς της Ένωσης στα προγράμματα και μορφές στήριξης των δικαιούχων

1. Η συνεισφορά της Ένωσης στα προγράμματα είναι δυνατόν να λάβει μία από τις ακόλουθες μορφές:

α) χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες των συναφών πράξεων, σύμφωνα με το άρθρο 95 του Κανονισμού και με βάση οποιοδήποτε από τα ακόλουθα στοιχεία:

- i) την εκπλήρωση των όρων,
- ii) την επίτευξη των αποτελεσμάτων,

β) επιστροφή της στήριξης που παρασχέθηκε στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων βάσει πραγματικών δαπανών του δικαιούχου, ή μοναδιαίων δαπανών, κατ'αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών για κατ'αποκοπή χρηματοδότηση που δεν προσδιορίζονται στην Απόφαση της ΕΕ για την έγκριση του Προγράμματος,

γ) μοναδιαίες δαπάνες σύμφωνα με το άρθρο 94 του Κανονισμού, οι οποίες καλύπτουν όλες ή ορισμένες ειδικές κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών που προσδιορίζονται με σαφήνεια εκ των προτέρων με αναφορά σε ποσό ανά μονάδα,

δ) κατ'αποκοπή ποσά σύμφωνα με το άρθρο 94 του Κανονισμού, τα οποία καλύπτουν συνολικά όλες ή ορισμένες ειδικές κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών που προσδιορίζονται με σαφήνεια εκ των προτέρων,

ε) κατ'αποκοπή χρηματοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 94 του Κανονισμού, η οποία καλύπτει συγκεκριμένες κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών που προσδιορίζονται με σαφήνεια εκ των προτέρων, με την εφαρμογή του ενιαίου συντελεστή

στ) συνδυασμό των μορφών στις οποίες αναφέρονται τα στοιχεία α) έως ε).

2. Η συνεισφορά της Ένωσης σε ένα πρόγραμμα, σύμφωνα με την παρ. 1 στοιχεία γ), δ) και ε), γίνεται είτε βάσει των ποσών και των συντελεστών που καθορίζονται στην απόφαση για την έγκριση του Προγράμματος ή την τροποποίησή του, είτε σύμφωνα με κατ'εξουσιοδότηση πράξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 94 του Κανονισμού.

Η συνεισφορά της Ένωσης στο σύνολο ή σε μέρη μιας προτεραιότητας προγραμμάτων, σύμφωνα με το στοιχείο α) της παρ. 1 γίνεται είτε βάσει των ποσών που καθορίζονται στην απόφαση για την έγκριση του προγράμματος/προγραμμάτων ή του αιτήματος για την τροποποίησή του/τους, είτε όπως ορίζεται σε κατ'εξουσιοδότηση πράξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 95 του Κανονισμού.

3. Όταν η συνεισφορά της Ένωσης λαμβάνει οποιαδήποτε από τις μορφές που περιγράφονται στα στοιχεία α), γ), δ) ή ε) της παρ. 1, οι σχετικές δαπάνες είναι επιλέξιμες όταν πληρούνται οι αντίστοιχες προϋποθέσεις που προσδιορίζονται στην απόφαση για την έγκριση του προγράμματος.

Η στήριξη του προγράμματος στους δικαιούχους μπορεί να λάβει οποιαδήποτε μορφή της παρ. 4.

4. Η συνεισφορά της Ένωσης χρησιμοποιείται από τα προγράμματα για την παροχή στήριξης στους δικαιούχους υπό μορφή:

- επιχορηγήσεων,
- χρηματοδοτικών μέσων (μετοχικό ή οιονεί μετοχικό κεφάλαιο, δάνεια, εγγυήσεις)
- ή βραβείων
- ή συνδυασμού αυτών.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 4

Γενικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών

1. Οι δαπάνες πράξης που έχει επιλεγεί για χρηματοδότηση από τη διαχειριστική αρχή του οικείου προγράμματος ή υπό την ευθύνη της, σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής που έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων από την επιτροπή παρακολούθησης, είναι επιλέξιμες για στήριξη από τα Ταμεία με την επιφύλαξη των όρων της παρούσας απόφασης.

2. Τα κριτήρια επιλογής και οι σχετικές διαδικασίες διασφαλίζουν κατ'ελάχιστο, ότι οι πράξεις που επιλέγονται συμμορφώνονται με το πρόγραμμα, συμβάλλουν στην επίτευξη των ειδικών στόχων του προγράμματος, συνάδουν με τις στρατηγικές που έχουν καθοριστεί με στόχο την πλήρωση του αναγκαίου πρόσφορου όρου στον οποίο εμπίπτουν, εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής της στήριξης του εκάστοτε Ταμείου και αφορούν σε έναν τύπο παρέμβασης.

3. Οι πράξεις δεν επιλέγονται για στήριξη από τα Ταμεία σε περίπτωση που έχουν ολοκληρώσει το φυσικό αντικείμενό τους ή υλοποιηθεί πλήρως πριν να υποβάλει ο δικαιούχος στη διαχειριστική αρχή αίτηση χρηματοδότησης, ανεξαρτήτως του αν έχουν εκτελεστεί όλες οι σχετικές πληρωμές από τον δικαιούχο, με την επιφύλαξη του άρθρου 7 της παρούσας απόφασης.

4. Μια πράξη μπορεί να λαμβάνει στήριξη από ένα ή περισσότερα Ταμεία ή από ένα ή περισσότερα προγράμματα και από άλλα μέσα της Ένωσης. Στις περιπτώσεις αυτές, οι δαπάνες που δηλώνονται σε μια αίτηση πληρωμής για ένα από τα Ταμεία δεν δηλώνονται για κανένα από τα παρακάτω:

α) στήριξη από άλλο Ταμείο ή μέσο της Ένωσης.

β) στήριξη από το ίδιο Ταμείο στο πλαίσιο άλλου προγράμματος.

Το ποσό των δαπανών που περιέχεται σε αίτηση πληρωμής ενός Ταμείου μπορεί να υπολογίζεται κατ'αναλογία για κάθε Ταμείο και για το ή τα σχετικά προγράμματα, σύμφωνα με την απόφαση ένταξης.

5. Το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ μπορούν να χρηματοδοτούν, με συμπληρωματικό τρόπο και με την επιφύλαξη ορίου 15% της στήριξης από τα εν λόγω Ταμεία για κάθε προτεραιότητα ενός προγράμματος, το σύνολο ή μέρος μιας πράξης της οποίας οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για στήριξη από το άλλο Ταμείο βάσει των κανόνων επιλεξιμότητας που ισχύουν για το εν λόγω Ταμείο, υπό την προϋπόθεση ότι αυτού του είδους οι δαπάνες είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης ή πράξεων της προτεραιότητας.

6. Οι δαπάνες για τη στήριξη της μετεγκατάστασης μέρους ή του συνόλου επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα Ταμεία. Αν μια συνεισφορά από τα Ταμεία συνιστά κρατική ενίσχυση, η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι η εν λόγω συνεισφορά δεν στηρίζει τη μετεγκατάσταση σύμφωνα με την παρ. 16 του άρθρου 14 του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 651/2014.

7. Οι δαπάνες για την υλοποίηση μιας πράξης δύνανται να καλύπτουν όλα τα στάδια εκτέλεσής της, από τον εκ των προτέρων προγραμματισμό έως την ολοκλήρωση της πράξης και τις σχετικές δραστηριότητες προβολής,

διαφάνειας και επικοινωνίας. Οι επιλέξιμες δαπάνες μιας πράξης δύνανται, με απόφαση της διαχειριστικής αρχής, να περιορίζονται στην πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης, σε ένα ή περισσότερα στάδια της υλοποίησής της.

8. Οι όροι υλοποίησης της πράξης όπως ορίζονται στην απόφαση ένταξης είναι ουσιώδεις και οποιαδήποτε μονομερής αλλαγή από τον δικαιούχο, χωρίς προηγούμενη έγκριση από την αρμόδια διαχειριστική αρχή ή το φορέα διαχείρισης που λειτουργεί υπό την ευθύνη της, συνιστά βάσιμη αιτία δημοσιονομικών διορθώσεων ή/και διακοπής χρηματοδότησης της πράξης. Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται συνεπεία αυτής της αλλαγής δεν είναι επιλέξιμες μέχρι την αναγνώρισή τους από την αρμόδια διαχειριστική αρχή. Υποτροπή του δικαιούχου συνιστά βάσιμη αιτία ανάκλησης της απόφασης ένταξης της πράξης στο πρόγραμμα και μετακύληση σε αυτόν των δημοσιονομικών επιπτώσεων.

9. Η διάρκεια υλοποίησης μιας πράξης αφορά στην απαραίτητη χρονική περίοδο για την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της πράξης μέχρι τη στιγμή που θα έχουν εκπληρωθεί οι ειδικότεροι στόχοι, όροι και υποχρεώσεις που τίθενται στην απόφαση ένταξής της. Η διάρκεια υλοποίησης ορίζεται στην απόφαση ένταξης της πράξης και μπορεί να τροποποιείται με αιτιολογημένη απόφαση του οργάνου που την εξέδωσε μετά από πρωτοβουλία του ή, μετά από αίτημα του δικαιούχου, και σε κάθε περίπτωση πριν την προβλεπόμενη ημερομηνία λήξης.

Άρθρο 5

Επιλεξιμότητα πράξεων βάσει γεωγραφικής θέσης

1. Για το ΕΤΠΑ, οι δαπάνες που σχετίζονται με πράξεις οι οποίες καλύπτουν περισσότερες από μία κατηγορίες περιφέρειας κατανομούνται κατ'αναλογία στις σχετικές κατηγορίες περιφέρειας, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων.

Για το ΕΚΤ+, οι δαπάνες που σχετίζονται με πράξεις μπορούν να κατανεμηθούν σε οποιαδήποτε από τις κατηγορίες περιφέρειας του προγράμματος, υπό την προϋπόθεση ότι η πράξη συμβάλλει στην επίτευξη των ειδικών στόχων του προγράμματος.

Για το ΤΔΜ, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που σχετίζονται με πράξεις που συνδέονται άμεσα με τον ειδικό στόχο του και συμβάλλουν στην υλοποίηση του οικείου εδαφικού σχεδίου δίκαιης μετάβασης.

2. Το σύνολο ή μέρος πράξης μπορεί να εκτελείται εκτός της ελληνικής επικράτειας, μεταξύ άλλων και εκτός της Ένωσης, υπό τον όρο ότι η πράξη συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του αντίστοιχου προγράμματος.

Άρθρο 6

Περίοδος επιλεξιμότητας δαπανών

1. Μια δαπάνη είναι επιλέξιμη εάν έχει πραγματοποιηθεί από δικαιούχο ή τον ιδιώτη εταίρο μιας πράξης ΣΔΙΤ και έχει πληρωθεί για την υλοποίηση πράξεων, κατά το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2021 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2029.

2. Όταν ο δικαιούχος αποζημιώνεται από το πρόγραμμα στη βάση μοναδιαίων δαπανών, κατ'αποκοπή ποσών

ή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες των συναφών πράξεων, οι δράσεις που συνιστούν τη βάση για την αποζημίωση πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί κατά το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2021 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2029.

3. Οι δαπάνες που καθίστανται επιλέξιμες λόγω τροποποίησης προγράμματος είναι επιλέξιμες από την ημερομηνία υποβολής του σχετικού αιτήματος στην Επιτροπή.

Για προγράμματα που λαμβάνουν στήριξη από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΤΔΜ, οι δαπάνες καθίστανται επιλέξιμες λόγω τροποποίησης του προγράμματος όταν ένας νέος τύπος παρέμβασης που αναφέρεται στον πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του Κανονισμού προστίθεται στο πρόγραμμα. Στην περίπτωση που το πρόγραμμα περιέχει ήδη τον σχετικό τύπο παρέμβασης, η ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών είναι η 1η Ιανουαρίου 2021 σύμφωνα με την παρ. 1, ανεξάρτητα από το αν ο τύπος παρέμβασης συσχετίζεται στο πρόγραμμα με τους στόχους του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ+, του ΤΣ ή με τον ειδικό στόχο του ΤΔΜ.

Για πρόγραμμα που λαμβάνει στήριξη από το ΕΤΘΑΥ, οι δαπάνες καθίστανται επιλέξιμες λόγω τροποποίησης του προγράμματος όταν προστίθεται στο πρόγραμμα ένας νέος τύπος παρέμβασης που αναφέρεται στον Κανονισμό ΕΤΘΑΥ.

Όταν ένα πρόγραμμα τροποποιείται με σκοπό την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, το πρόγραμμα μπορεί να προβλέπει ότι η επιλεξιμότητα των δαπανών που σχετίζονται με την εν λόγω τροποποίηση αρχίζει από την ημερομηνία εκδήλωσης της φυσικής καταστροφής, όπως αυτή ορίζεται σε σχετική απόφαση της Επιτροπής, δυνάμει του άρθρου 20 του Κανονισμού.

4. Όταν ένα νέο πρόγραμμα εγκρίνεται, οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από την ημερομηνία υποβολής του σχετικού αιτήματος στην Επιτροπή.

5. Πράξεις που στηρίζονται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής και αφορούν σε

i) επενδύσεις για αντικατάσταση συστημάτων θέρμανσης που λειτουργούν με καύση στερεών ορυκτών καυσίμων, ιδίως άνθρακα, τύρφης, λιγνίτη, πετρελαιούχου σχιστόλιθου, από συστήματα θέρμανσης που λειτουργούν με φυσικό αέριο, με σκοπό:

- την αναβάθμιση των συστημάτων τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης στο επίπεδο «αποδοτικής τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης» όπως ορίζεται στο σημείο 41 του άρθρου 2 της οδηγίας 2012/27/ΕΕ,

- την αναβάθμιση εγκαταστάσεων συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας στο επίπεδο «συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης» όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 34 της οδηγίας 2012/27/ΕΕ,

- τις επενδύσεις σε καυστήρες και συστήματα θέρμανσης φυσικού αερίου σε κατοικίες και κτίρια προς αντικατάσταση εγκαταστάσεων που λειτουργούν με καύση άνθρακα, τύρφης, λιγνίτη ή πετρελαιούχου σχιστόλιθου,

ii) επενδύσεις για την επέκταση και τον επαναπροσδιορισμό, τη μετατροπή ή τη μετασκευή δικτύων μεταφοράς και διανομής αερίου, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω επενδύσεις ετοιμάζουν τα δίκτυα για τη μεταγενέστερη προσθήκη αερίων από ανανεώσιμες πηγές και αερίων χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, όπως το υδρογόνο, το βιομεθάνιο και το συνθετικό αέ-

ριο, στο σύστημα και επιτρέπουν την αντικατάσταση των εγκαταστάσεων στερεών ορυκτών καυσίμων,

επιλέγονται από τη διαχειριστική αρχή το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025. Οι εν λόγω πράξεις δεν υπόκεινται σε τμηματοποίηση στην επόμενη περίοδο προγραμματισμού.

6. Για τις κατηγορίες πράξεων/ενεργειών/δράσεων που η χρηματοδότησή τους χορηγείται για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση οι δαπάνες που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) αφορούν έργο, προϊόν ή υπηρεσία το οποίο παρασχέθηκε εντός της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου,

(β) έχουν καταβληθεί εντός της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, με εξαίρεση τις περιπτώσεις για τις οποίες η επιλέξιμη περίοδος ορίζεται διαφορετικά στους όρους της σχετικής πρόσκλησης του φορέα διαχείρισης.

7. Για τις πράξεις κρατικών ενισχύσεων, για τις οποίες οι αποφάσεις έγκρισης χορήγησης της ενίσχυσης εκδόθηκαν είτε πριν είτε μετά την 01.01.2021, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι δικαιούχοι μετά την 01.01.2021, εκτός εάν ορίζεται μεταγενέστερη ημερομηνία στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων ή/και στις αποφάσεις που ορίζουν τους όρους της ενίσχυσης.

Άρθρο 7

Επιλεξιμότητα πράξεων για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστάσεων

Σε περίπτωση έκτακτων περιστάσεων, οι οποίες αναγνωρίζονται ως τέτοιες από το Συμβούλιο και κατόπιν έκδοσης σχετικής εκτελεστικής απόφασης της Επιτροπής στη βάση του άρθρου 20 του Κανονισμού, τα προγράμματα είναι δυνατό:

- να στηρίζουν πράξεις που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των έκτακτων περιστάσεων οι οποίες έχουν ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενό τους ή έχουν υλοποιηθεί πλήρως πριν από την υποβολή στη διαχειριστική αρχή της αίτησης χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος, κατά παρέκκλιση της παρ. 3 του άρθρου 4.

- να θεωρήσουν τις δαπάνες για τις πράξεις αντιμετώπισης των έκτακτων περιστάσεων ως επιλέξιμες από την ημερομηνία που καθορίζεται στην σχετική απόφαση της Επιτροπής ως ημερομηνία εμφάνισης των περιστάσεων αυτών.

Άρθρο 8

Τμηματοποιημένες πράξεις

1. Το δεύτερο στάδιο πράξης που υπόκειται σε τμηματοποίηση, και η οποία έχει ξεκινήσει βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, είναι επιλέξιμο για στήριξη από τα Ταμεία υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ακόλουθοι σωρευτικοί όροι:

α) η πράξη, όπως έχει επιλεγεί για στήριξη βάσει του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 1303/2013, έχει δύο στάδια που είναι αναγνωρίσιμα από οικονομική άποψη και διαθέτουν χωριστές διαδρομές ελέγχου,

β) το συνολικό κόστος της πράξης υπερβαίνει τα 5.000.000 EUR,

γ) οι δαπάνες που περιλαμβάνονται σε μια αίτηση πληρωμής σε σχέση με το πρώτο στάδιο δεν περιλαμβάνονται σε καμία αίτηση πληρωμής σε σχέση με το δεύτερο στάδιο,

δ) το δεύτερο στάδιο της πράξης συνάδει με το εφαρμοστέο δίκαιο και είναι επιλέξιμο για στήριξη από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+, το Ταμείο Συνοχής ή το ΕΤΘΑΥ σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης,

ε) το δεύτερο και τελικό στάδιο ολοκληρώνεται και καθίσταται λειτουργικό, υποχρεωτικά, κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 σύμφωνα με σχετική δέσμευση που περιλαμβάνεται στην τελική έκθεση υλοποίησης, ή στο πλαίσιο του ΕΤΘΑ στην τελευταία ετήσια έκθεση υλοποίησης που υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 141 του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 1303/2013.

2. Κατά παρέκκλιση από την παρ. 1, όταν μία πράξη με συνολικό κόστος μεγαλύτερο του 1.000.000 EUR έχει επιλεγεί για χρηματοδότηση και έχει ξεκινήσει να υλοποιείται πριν από τις 29 Ιουνίου 2022 βάσει του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 1303/2013 και τους κανονισμούς των Ταμείων (ΕΕ) υπ' αρ. 1301/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1304/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1300/2013, (ΕΕ) υπ' αρ. 1299/2013 και (ΕΕ) 508/2014, η πράξη θεωρείται επιλέξιμη για υποστήριξη και στην περίοδο προγραμματισμού 2021-2027.

Κατά παρέκκλιση από τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του Κανονισμού, η διαχειριστική αρχή μπορεί να αποφασίσει να χορηγήσει στήριξη σε μια τέτοια πράξη απευθείας, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η πράξη περιλαμβάνει δύο στάδια που είναι αναγνωρίσιμα από οικονομική άποψη και διαθέτουν χωριστές διαδρομές ελέγχου,

β) η πράξη εμπίπτει σε δράσεις που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο σχετικού ειδικού στόχου και αποδίδεται σε τύπο παρέμβασης σύμφωνα με το παράρτημα Ι του Κανονισμού,

γ) οι δαπάνες που περιλαμβάνονται σε μια αίτηση πληρωμής σε σχέση με το πρώτο στάδιο δεν περιλαμβάνονται σε καμία αίτηση πληρωμής σε σχέση με το δεύτερο στάδιο,

δ) το δεύτερο και τελικό στάδιο ολοκληρώνεται και καθίσταται λειτουργικό κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 σύμφωνα με σχετική δέσμευση που περιλαμβάνεται στην τελική έκθεση υλοποίησης, ή στο πλαίσιο του ΕΤΘΑ στην τελευταία ετήσια έκθεση υλοποίησης, που υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 141 του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 1303/2013.

Άρθρο 9

Διατήρηση των πράξεων

1. Η συνεισφορά από τα Ταμεία, σε πράξη που περιλαμβάνει επενδύσεις σε υποδομές ή παραγωγικές επενδύσεις, επιστρέφεται, εάν, εντός 5 ετών από την τελική πληρωμή στον δικαιούχο ή εντός της προθεσμίας που ορίζεται στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, κατά περίπτωση, η εν λόγω πράξη υπόκειται σε οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

(α) παύση ή μεταφορά παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιφέρειας επιπέδου NUTS 2 στην οποία έλαβε στήριξη

(β) αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής η οποία παρέχει σε εταιρεία ή δημόσιο φορέα αδικαιολόγητο πλεονέκτημα·

(γ) ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή τους όρους υλοποίησης η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπονόμευση των αρχικών στόχων της.

2. Το οριζόμενο στην παρ. 1 χρονικό περιθώριο μειώνεται στα 3 έτη, όταν πρόκειται για περιπτώσεις διατήρησης επενδύσεων ή θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν από ΜΜΕ.

3. Η επιστροφή ποσών λόγω μη συμμόρφωσης προς το παρόν άρθρο πραγματοποιείται κατ' αναλογία προς την περίοδο μη συμμόρφωσης.

4. Οι πράξεις που στηρίζονται από το ΕΚΤ+ ή από το ΤΔΜ σύμφωνα με τα στοιχεία ια), ιβ) και ιγ) της παρ. 2 του άρθρου 8 του κανονισμού ΤΔΜ επιστρέφουν τη στήριξη όταν υπόκεινται σε υποχρέωση διατήρησης επενδύσεων σύμφωνα με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

5. Οι παρ. 1 έως 4 δεν εφαρμόζονται σε συνεισφορές προγράμματος σε ή από χρηματοδοτικά μέσα ή σε οποιαδήποτε πράξη επιφέρει παύση παραγωγικής δραστηριότητας εξαιτίας μη δόλιας πτώχευσης.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Άρθρο 10

Επιχορηγήσεις

1. Οι επιχορηγήσεις προς τους δικαιούχους αποτελούν χρηματοδοτική συνεισφορά εν είδει χαριστικής παροχής, οι οποίες μπορούν να χορηγούνται με σκοπό να χρηματοδοτηθεί οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

α) πράξη προοριζόμενη να προωθήσει την υλοποίηση ενός στόχου του προγράμματος,

β) λειτουργία οργανισμού/φορέα ο οποίος επιδιώκει και υποστηρίζει στόχο ή στόχους του προγράμματος (επιχορηγήσεις λειτουργίας).

2. Οι επιχορηγήσεις τηρούν τις αρχές:

α) της ίσης μεταχείρισης,

β) της διαφάνειας,

γ) της μη σωρευτικής χορήγησης και της αποφυγής διπλής χρηματοδότησης,

δ) της μη αναδρομικότητας και

ε) της μη αποκόμισης κέρδους.

3. Οι επιχορηγήσεις που χορηγούνται για την υλοποίηση πράξεων αποτελούν αντικείμενο δημοσίευσης, ώστε να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη διαφάνεια. Οι επιχορηγήσεις χορηγούνται μετά από δημοσίευση πρόσκλησης για υποβολή προτάσεων, με εξαίρεση πράξεις οι οποίες αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα ενός δικαιούχου ή όταν ο δικαιούχος προσδιορίζεται στο πρόγραμμα ή στο ειδικό θεσμικό πλαίσιο που αφορά στην υλοποίηση της πράξης.

4. Το φυσικό αντικείμενο μίας πράξης είναι δυνατόν να επιχορηγηθεί μόνο μία φορά, με την επιφύλαξη ειδικών περιπτώσεων, όπως:

α) στήριξη για σπουδές, έρευνα, επαγγελματική κατάρτιση ή εκπαίδευση που καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα,

β) άμεση στήριξη η οποία καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα που τη χρειάζονται επιτακτικά, όπως οι άνεργοι και οι πρόσφυγες.

5. Οι ίδιες δαπάνες ουδέποτε είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν δύο φορές από τα προγράμματα ή/και άλλες εθνικές ή ενωσιακές πηγές χρηματοδότησης.

6. Η αναδρομική επιχορήγηση πράξεων που έχουν ήδη ολοκληρωθεί αποκλείεται, εκτός από τις περιπτώσεις

που αφορούν στην αντιμετώπιση έκτακτων περιστάσεων σύμφωνα με το άρθρο 7.

7. Οι επιχορηγήσεις δεν έχουν ούτε ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα την αποκόμιση κέρδους στον δικαιούχο, στο πλαίσιο της πράξης.

Η αρχή της μη αποκόμισης κέρδους δεν ισχύει για:

α) ενέργειες/πράξεις με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής επιφάνειας δικαιούχου, ή ενέργειες/πράξεις που δημιουργούν εισόδημα προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχειά τους μετά την περίοδο κατά την οποία χορηγείται η χρηματοδότηση από το πρόγραμμα που προβλέπεται στην απόφαση ένταξης,

β) στήριξη για σπουδές, έρευνα, επαγγελματική κατάρτιση ή εκπαίδευση που καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα ή άλλη άμεση στήριξη η οποία καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα που τη χρειάζονται επιτακτικά, όπως οι άνεργοι και οι πρόσφυγες,

γ) χρηματοδότηση του δικαιούχου μη συνδεδεμένη με δαπάνες στη βάση του στοιχείου στ) της παρ. 1 του άρθρου 12.

8. Με την επιφύλαξη του ποσοστού χρηματοδότησης που προβλέπεται στην οικεία πρόσκληση, οι επιχορηγήσεις δεν υπερβαίνουν το εκάστοτε συνολικό ανώτατο ποσό, το οποίο καθορίζεται με βάση:

α) το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες, σύμφωνα με το στοιχείο ζ) της παρ. 1 του άρθρου 12,

β) τις εκτιμώμενες επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον είναι δυνατόν, στην περίπτωση απόδοσης στον δικαιούχο των πραγματοποιηθεισών επιλέξιμων δαπανών του σύμφωνα με το στοιχείο α) της παρ. 1 του άρθρου 12,

γ) το συνολικό ποσό των εκτιμώμενων επιλέξιμων δαπανών που προσδιορίζεται με σαφήνεια εκ των προτέρων υπό τη μορφή χρηματοδότησης με κατ' αποκοπή ποσά, μοναδιαίες δαπάνες ή ενιαίο συντελεστή όπως ορίζονται στα στοιχεία β), γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 12.

9. Οι επιχορηγήσεις που παρέχονται στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων δεν υπερβαίνουν τις επιλέξιμες δαπάνες. Οι επιλέξιμες δαπάνες, οι οποίες όντως πραγματοποιούνται από τον δικαιούχο, πληρούν όλα τα ακόλουθα κριτήρια:

α) πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της πράξης, με εξαίρεση τις δαπάνες που αφορούν τελικές εκθέσεις και πιστοποιητικά ελέγχου, εφόσον απαιτούνται, ή τις δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί πριν την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης της πράξης και κρίθηκαν επιλέξιμες.

β) προβλέπονται στον εκτιμώμενο συνολικό προϋπολογισμό της πράξης,

γ) είναι αναγκαίες για την υλοποίηση της πράξης που αποτελεί αντικείμενο της επιχορήγησης,

δ) είναι ταυτοποιήσιμες και επαληθεύσιμες, ιδίως με την καταχώρισή τους στα λογιστικά βιβλία του δικαιούχου και προσδιορίζονται σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα του τύπου εγκατάστασης του δικαιούχου και σύμφωνα με τις συνήθειες πρακτικές κοστολόγησης του δικαιούχου,

ε) ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της εφαρμοστέας φορολογικής και κοινωνικής νομοθεσίας,

στ) είναι εύλογες, δικαιολογημένες και συμμορφώνονται προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής δια-

χείρισης, ιδίως όσον αφορά την οικονομία και την αποδοτικότητα. Εύλογες χαρακτηρίζονται οι δαπάνες όταν υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δεν υπερβαίνουν τις τρέχουσες τιμές της αγοράς ή το σύνηθες κόστος του δικαιούχου για το φυσικό αντικείμενο στο οποίο αντιστοιχούν.

10. Οι προσκλήσεις για υποβολή προτάσεων προσδιορίζουν τις κατηγορίες δαπανών που θεωρούνται επιλέξιμες για χρηματοδότηση.

Άρθρο 11

Επιχορηγήσεις υπό όρους

1. Οι επιχορηγήσεις μπορούν να παρέχονται στους δικαιούχους, υπό όρους, πλήρως ή εν μέρει επιστρεπτέες, όπως ορίζεται στην απόφαση ένταξης.

2. Οι επιστροφές από τον δικαιούχο πραγματοποιούνται υπό τους όρους που έχουν συμφωνηθεί από τη διαχειριστική αρχή και τον δικαιούχο και περιλαμβάνονται στην απόφαση ένταξης.

3. Οι πόροι που επιστρέφονται από τον δικαιούχο επαναχρησιμοποιούνται για τον ίδιο σκοπό ή σύμφωνα με τους στόχους του οικείου προγράμματος έως την 31η Δεκεμβρίου 2030, υπό μορφή επιχορηγήσεων υπό όρους ή χρηματοδοτικού μέσου ή υπό άλλη μορφή στήριξης. Οι πόροι που επιστρέφονται και οι πληροφορίες σχετικά με την επαναχρησιμοποίησή τους περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση επιδόσεων του Προγράμματος.

4. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι πόροι τηρούνται σε χωριστούς λογαριασμούς ή βάσει κατάλληλων λογιστικών κωδικών.

5. Οι πόροι της Ένωσης που επιστρέφονται από τους δικαιούχους οποτεδήποτε, αλλά δεν επαναχρησιμοποιούνται έως την 31η Δεκεμβρίου 2030, επιστρέφονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 88 του Κανονισμού.

Άρθρο 12

Μορφές επιχορηγήσεων στους δικαιούχους

1. Οι επιχορηγήσεις που παρέχονται στους δικαιούχους μπορούν να λάβουν μία από τις ακόλουθες μορφές:

α) επιστροφή επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν από έναν δικαιούχο ή από τον ιδιώτη εταίρο των πράξεων ΣΔΙΤ και καταβλήθηκαν για την υλοποίηση πράξεων, συνεισφορές σε είδος και αποσβέσεις,

β) μοναδιαίες δαπάνες,

γ) κατ' αποκοπή ποσά,

δ) χρηματοδότηση με κατ' αποκοπή συντελεστή,

ε) συνδυασμός των μορφών που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ), μόνον όταν καθεμία από αυτές τις μορφές καλύπτει διαφορετικές κατηγορίες δαπανών ή όταν χρησιμοποιούνται για διαφορετικά έργα που αποτελούν μέρος μιας πράξης ή για διαδοχικά στάδια μιας πράξης,

στ) χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες, υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές επιχορηγήσεις καλύπτονται από επιστροφή της συνεισφοράς της Ένωσης στο πρόγραμμα με την ίδια μορφή.

2. Η επιλογή (α) συνιστά αποζημίωση του δικαιούχου στη βάση του πραγματικού κόστους, ενώ οι εναλλακτικές επιλογές (β) έως (δ) συνιστούν αποζημίωση του δικαιούχου στη βάση επιλογών απλουστευμένου κόστους.

Η επιλογή (στ) αποτελεί μορφή επιχορήγησης δικαιούχου/ων στη βάση εκπλήρωσης όρων ή επίτευξης αποτελεσμάτων που προσδιορίζονται στην απόφαση ένταξης, και δεν συνδέεται με τις δαπάνες των υποκειμένων πράξεων που θα υλοποιηθούν.

3. Όταν το συνολικό κόστος μιας πράξης δεν υπερβαίνει τα 200.000 ΕΥΡΩ, η επιχορήγηση που παρέχεται στον δικαιούχο από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το ΤΔΜ λαμβάνει τη μορφή μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών, εξαιρουμένων των πράξεων για τις οποίες η επιχορήγηση συνιστά κρατική ενίσχυση.

Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή, οι κατηγορίες δαπανών στις οποίες εφαρμόζεται ο ενιαίος συντελεστής μπορούν να επιστρέφονται σύμφωνα με το στοιχείο α) της παρ. 1, στη βάση του πραγματικού κόστους.

Επιπλέον, οι αποζημιώσεις και οι μισθοί που καταβάλλονται σε συμμετέχοντες στην πράξη μπορούν να επιστραφούν στη βάση του πραγματικού κόστους σύμφωνα με το στοιχείο α) της παρ. 1.

Κατά παρέκκλιση από το πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, η διαχειριστική αρχή μπορεί να συμφωνήσει να εξαιρεθούν ορισμένες πράξεις στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας από την απαίτηση που ορίζεται στο εν λόγω εδάφιο, υπό την προϋπόθεση ότι η επιτροπή παρακολούθησης έχει προηγουμένως εγκρίνει την εν λόγω εξαίρεση.

4. Οι επιχορηγήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση μέρους ή του συνολικού κόστους του δικαιούχου για την υλοποίηση της πράξης.

5. Για πράξεις που η υλοποίησή τους προκαλεί και έμμεσες δαπάνες, το συνολικό κόστος του δικαιούχου που θα χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα δύναται να περιλαμβάνει τις άμεσες και έμμεσες δαπάνες που συνδέονται με την πράξη, εφόσον η πρόσκληση προβλέπει την επιλεξιμότητα και των έμμεσων δαπανών.

6. Υλοποίηση με ίδια μέσα νοείται η εκτέλεση μέρους ή του συνόλου της πράξης από τον δικαιούχο με τη χρήση ιδίων πόρων. Μέρος των ενεργειών που απαιτούνται μπορεί να ανατίθεται σε τρίτους (ανάδοχοι) υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος συνεχίζει να διατηρεί τον πλήρη έλεγχο τόσο της διοίκησης όσο και της υλοποίησης του μέρους της πράξης που υλοποιείται με ίδια μέσα.

7. Άμεσες δαπάνες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιεί ο δικαιούχος οι οποίες συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης και αυτή η σύνδεση μπορεί τεκμηριωμένα να αποδειχθεί.

8. Έμμεσες δαπάνες είναι οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση της πράξης, αλλά πραγματοποιούνται σε ευθεία συσχέτιση με τις άμεσες δαπάνες οι οποίες αποδίδονται στο έργο.

9. Οι έμμεσες δαπάνες, είναι επιλέξιμες μόνο στη βάση επιλογών απλοποιημένου κόστους, σύμφωνα με το άρθρο 32 της παρούσας.

Άρθρο 13

Επίπεδο δημιουργίας της δαπάνης

1. Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται από τον δικαιούχο για την εκτέλεση της πράξης, και αποτυπώνονται στο επίσημο λογιστικό του συστήμα, για τις οποίες

i) όταν πρέπει να γίνει επιστροφή εξόδων σύμφωνα με το στοιχείο α) της παρ. 1 του άρθρου 12, το ποσό των δαπανών που δηλώνει ο δικαιούχος σε σχέση με τα έξοδα αυτά θα πρέπει να έχει καταβληθεί και ο δικαιούχος να τηρεί χωριστά λογιστικά αρχεία ή να χρησιμοποιεί κατάλληλους λογιστικούς κωδικούς για όλες τις συναλλαγές που σχετίζονται με την πράξη,

ii) όταν πρέπει να γίνει επιστροφή εξόδων σύμφωνα με τα στοιχεία β), γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 12 θα πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στην απόφαση ένταξης για την επιστροφή των δαπανών στον δικαιούχο και δεν απαιτείται υποβολή στοιχείων σχετικά με τις δαπάνες τις οποίες όντως πραγματοποιήσε ο δικαιούχος, χωρίς αυτό να θίγει το δικαίωμα πρόσβασης των αρχών στα λογιστικά βιβλία του δικαιούχου για τους σκοπούς που συνδέονται με την τήρηση του εφαρμοστέου δικαίου καθώς και για την πρόληψη και τον εντοπισμό περιπτώσεων απάτης.

2. Οι φορείς που συνδέονται με τον δικαιούχο μπορούν, με την επιφύλαξη του άρθρου 12 του ν. 4412/2016, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, να συμμετάσχουν στην υλοποίηση της πράξης, ως συν-δικαιούχοι, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται σωρευτικά αμφότερες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) οι σχετικοί φορείς κατονομάζονται στην απόφαση ένταξης,

β) οι σχετικοί φορείς τηρούν τους κανόνες που ισχύουν για τον δικαιούχο στο πλαίσιο της απόφασης ένταξης όσον αφορά:

i) την επιλεξιμότητα των δαπανών ή τους όρους για την αποδέσμευση της πληρωμής,

ii) τα δικαιώματα λογιστικών και άλλων ελέγχων από τις αρχές διαχείρισης και ελέγχου, την Επιτροπή, την OLAF και το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Οι δαπάνες που βαρύνουν τους εν λόγω φορείς/συν-δικαιούχους είναι δυνατόν να γίνουν δεκτές ως επιλέξιμες δαπάνες που έχουν όντως πραγματοποιηθεί ή να καλυφθούν από χρηματοδότηση με κατ' αποκοπή ποσά, μοναδιαίες δαπάνες και ενιαίο συντελεστή.

3. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες την ευθύνη υλοποίησης της πράξης αναλαμβάνει άλλος φορέας ως δικαιούχος αντί του κυρίου του έργου στη βάση προγραμματικής σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν. 4412/2016, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που καταβάλλονται για την πράξη από τον κύριο του έργου ή από τον δικαιούχο, ανάλογα με τα προσδιοριζόμενα στην προγραμματική σύμβαση, υπό τους ακόλουθους όρους:

α) Η προγραμματική σύμβαση περιλαμβάνει με κάθε λεπτομέρεια και ακρίβεια όλα τα στοιχεία που απαιτεί το οικείο θεσμικό πλαίσιο στη βάση του οποίου συνάπτεται.

β) Η υλοποίηση πράξεων μέσω προγραμματικών συμβάσεων, ακολουθεί τις γενικές και ειδικές, ανάλογα με τη φύση αυτών, διατάξεις που διέπουν το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Ειδικότερα όλοι οι αντισυμβαλλόμενοι, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, τηρούν την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και ιδίως, τους κανόνες για τον ανταγωνισμό, την ανάθεση δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και τη δημοσιότητα.

γ) Με την υποβολή της πρότασης χρηματοδότησης στο πρόγραμμα ο δικαιούχος υποχρεούται να δηλώσει την εκτέλεση της συγκεκριμένης πράξης μέσω προγραμματικής σύμβασης.

δ) Ανάλογα με τα προβλεπόμενα στην προγραμματική σύμβαση, ο δικαιούχος ή ο κύριος του έργου διατηρεί τη συνολική ευθύνη της πράξης, επαληθεύει την πραγματοποίηση και την επιλεξιμότητα των αναφερομένων δαπανών, καθώς και την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, πριν από τη δήλωση στην αρμόδια διαχειριστική αρχή ή φορέα διαχείρισης υπό την ευθύνη της. Σε κάθε περίπτωση ενημερώνεται ο κύριος του έργου για την εκτέλεση της πράξης σύμφωνα με τους όρους της προγραμματικής σύμβασης και τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες σε βάρος της συγκεκριμένης πράξης.

ε) Η προγραμματική σύμβαση προβλέπει ρητά σε ποιόν εκδίδονται τα τιμολόγια ή άλλα παραστατικά έγγραφα που αφορούν τη πράξη και ποιος καταβάλλει τη δαπάνη για την εξόφλησή τους. Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες από τον δικαιούχο ή/και από τον κύριο του έργου, όταν έτσι προβλέπεται από την προγραμματική σύμβαση, πρέπει να αποδεικνύονται και να συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, ή όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, εφόσον η μορφή της επιχορήγησης για την πράξη είναι αυτή του στοιχείου α) της παρ. 1 του άρθρου 10.

στ) Η διαδρομή ελέγχου καλύπτει και το επίπεδο του κυρίου του έργου, όταν αυτός καταβάλλει τις δαπάνες (τελικός λήπτης πιστώσεων).

ζ) Οι συμβαλλόμενοι στην προγραμματική σύμβαση οφείλουν να τηρούν ο καθένας πλήρη φάκελο με όλα τα στοιχεία της πράξης συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και λοιπών συναλλαγών που διενήργησαν και οι οποίες αφορούν στην πράξη.

η) Ο δικαιούχος και ο κύριος του έργου είναι υπεύθυνοι για πιθανές κυρώσεις που επιφέρει ή μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στην απόφαση ένταξης, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει ο καθένας μέσω της προγραμματικής σύμβασης.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Άρθρο 14

Δαπάνες στη βάση του πραγματικού κόστους

1. Ως πραγματικές νοούνται οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την υλοποίηση πράξης και εξοφληθεί από τον δικαιούχο ή τον ιδιώτη εταίρο μίας πράξης ΣΔΙΤ και τεκμηριώνονται από τιμολόγια (ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας) και αποδεικτικά της καταβολής των σχετικών ποσών από τον δικαιούχο, καθώς και από τα λογιστικά αρχεία του.

Ως «έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας» νοείται κάθε έγγραφο το οποίο υποβάλλει ο δικαιούχος και το οποίο αποδεικνύει ότι η λογιστική εγγραφή αποτελεί πιστή και ανόθευτη εικόνα των εργασιών που εκτελέστηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (Α' 251) και των αποφάσεων της Φορολογικής Διοίκησης που εξειδικεύουν τις διατάξεις του, καθώς και τις αποδεκτές λογιστικές πρακτικές.

2. Οι πραγματικές δαπάνες πρέπει να είναι εύλογες, τεκμηριωμένες και σύμφωνες με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

3. Πραγματική δαπάνη η οποία αντιστοιχεί σε περισσότερες από μία πράξεις/δραστηριότητες επιμερίζεται στη βάση αντικειμενικής μεθόδου κατανομής η οποία διασφαλίζει τη μη διπλή χρηματοδότηση της ίδιας δαπάνης και την αποζημίωσή της μέχρι το 100% αυτής. Η προτεινόμενη μέθοδος κατανομής για τον επιμερισμό εγκρίνεται από τη Διαχειριστική Αρχή.

4. Οι συνεισφορές σε είδος από τον δικαιούχο ή τρίτο προς τον δικαιούχο μέρος, για την υλοποίηση της πράξης, θεωρούνται πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου εάν πληρούνται οι σχετικοί όροι του άρθρου 17.

5. Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων του δικαιούχου που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση της πράξης θεωρούνται πραγματικές εφόσον τηρούνται οι διατάξεις του άρθρου 18.

6. Δαπάνες για τις οποίες έχει αναληφθεί δέσμευση πληρωμής τους από τον δικαιούχο και δεν έχουν πληρωθεί δεν θεωρούνται πραγματικές δαπάνες. Επιταγές ή άλλες παρόμοιες μορφές ανάληψης υποχρέωσης (π.χ. επιταγές/vouchers) θεωρούνται ως πραγματικές δαπάνες μετά την εξαργύρωσή τους και όχι κατά την παράδοσή τους στον αποδέκτη.

7. Δαπάνες δημοσίων συμβάσεων, οι οποίες συνάπτονται από τον δικαιούχο ή για λογαριασμό του, είναι πραγματικές ακόμα και αν οι διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων εκτελούνται από τρίτο μέρος.

8. Οι δαπάνες που προσδιορίζονται και καταβάλλονται από τον δικαιούχο βασιζόμενες σε τιμές μονάδας που καθορίζονται μέσω διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων αποτελούν πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου.

9. Στις περιπτώσεις πράξεων μη κρατικών ενισχύσεων, οι πληρωμές των πραγματικών δαπανών πρέπει να αποδεικνύονται μέσω της κίνησης του διακριτού τραπεζικού λογαριασμού που τηρείται για κάθε πράξη στην Τράπεζα της Ελλάδας ή εφόσον προβλέπεται σε εμπορική τράπεζα.

10. Στην περίπτωση εταιρικών σχημάτων υλοποίησης μιας πράξης, η μεταφορά χρημάτων από τον κύριο δικαιούχο σε συμμετέχοντα στο σχήμα υλοποίησης ή συνδικαιούχο δεν θεωρείται πραγματική δαπάνη.

Άρθρο 15

Δαπάνες για αμοιβές προσωπικού

1. Ως άμεσες δαπάνες προσωπικού ορίζονται οι δαπάνες του δικαιούχου για αμοιβές των φυσικών προσώπων που συνδέονται με τον δικαιούχο με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ή απόφασης διορισμού και συμμετέχουν στην προετοιμασία, τη διοίκηση/διαχείριση και την υλοποίηση της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις πράξεων που δεν υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης, οι άμεσες δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου, που πιστοποιούνται βάσει κατάλληλων δικαιολογητικών εγγράφων τα οποία καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση του χρόνου απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη για την εκτέλεση των ενεργειών που περιλαμβάνει και του κόστους του δικαιούχου για τον χρόνο αυτό, αντιστοι-

χούν σε παραδοτέα της πράξης και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης, αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες εάν πληρούν τους ακόλουθους όρους:

α) Το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που απασχολείται στην πράξη συνδέεται με τον δικαιούχο με σχέση εξαρτημένης εργασίας (σύμβαση εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης αορίστου χρόνου, σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου). Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη, οι ενέργειες που αναλαμβάνει και τα παραδοτέα στα οποία συμμετέχει και ο χρόνος απασχόλησής του στην πράξη σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα αυτής καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

β) Στις περιπτώσεις φορέων του δημοσίου τομέα, το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που μισθοδοτείται από τον τακτικό προϋπολογισμό απασχολείται στην πράξη για την εκτέλεση δραστηριοτήτων τις οποίες ο δικαιούχος φορέας δεν θα εκτελούσε εάν δεν είχε αναληφθεί η υλοποίηση της πράξης. Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη, οι ενέργειες που αναλαμβάνει και τα παραδοτέα στα οποία συμμετέχει και ο χρόνος απασχόλησής του σε αυτή σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης, καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

γ) Τυχόν έκτακτο προσωπικό που απαιτείται για την υλοποίηση της πράξης απασχολείται από τον δικαιούχο στη βάση σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου (πλήρους ή μερικής απασχόλησης). Στη σύμβαση προσδιορίζεται το αντικείμενο, ο χρόνος και η αμοιβή της απασχόλησης σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης.

δ) Διασφαλίζεται τεκμηριωμένα η μη διπλή χρηματοδότηση των δαπανών από κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης.

ε) Στο προσωπικό του δικαιούχου που προσδιορίζεται σύμφωνα με τα στοιχεία α) έως και γ), δύναται να περιλαμβάνονται και τα μέλη συνεταιρισμών εργαζομένων σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 4430/2016, υπό την προϋπόθεση ότι το σύστημα αμοιβών και οι όροι εργασίας των μελών του συνεταιρισμού που καθορίζεται από το καταστατικό τους ή από ειδικές ρυθμίσεις εγκεκριμένες από τη Γενική Συνέλευση, σύμφωνα με την παρ. 6.α του άρθρου 26 του ίδιου νόμου, προσομοιάζει με αυτά της εξαρτημένης εργασίας και έχουν προσδιοριστεί ανεξάρτητα από την πράξη.

3. Φυσικά πρόσωπα που συμβάλλονται με τον δικαιούχο με σύμβαση μίσθωσης έργου εντάσσονται στις άμεσες δαπάνες προσωπικού του δικαιούχου για το χρονικό διάστημα της υλοποίησης της σύμβασης, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Στη σύμβαση προσδιορίζεται το συγκεκριμένο έργο που θα εκτελεστεί προσδιοριζόμενο σε σχέση με την πράξη, ο χρόνος εκτέλεσης και παράδοσης του, το συνολικό ποσό της αμοιβής του αντισυμβαλλόμενου φυσικού προσώπου, ο τόπος εκτέλεσης του έργου, καθώς και ότι το έργο συνδέεται αποκλειστικά με τις ανάγκες της πράξης για την οποία συνάπτεται.

β) Το φυσικό πρόσωπο εργάζεται υπό τις οδηγίες του δικαιούχου στις εγκαταστάσεις του δικαιούχου ή/και στον τόπο εκτέλεσης του έργου, αν είναι διαφορετικός. Η διάρκεια της σύμβασης δύναται να συμπίπτει ή να είναι

μικρότερη από τη διάρκεια της πράξης και πάντως εντός του χρονοδιαγράμματος της πράξης.

γ) Το αποτέλεσμα της εργασίας ανήκει στον δικαιούχο.

δ) Η αμοιβή του φυσικού προσώπου, καθορίζεται με βάση τις χρονικές απαιτήσεις για την ολοκλήρωση του παρεχόμενου έργου και δεν είναι σημαντικά διαφορετική από αυτή που έχει ο δικαιούχος για το προσωπικό του το οποίο εκτελεί παρόμοια καθήκοντα ή αν δεν έχει τέτοιο προσωπικό, από αυτή που απαντάται στην αγορά για παρόμοια απασχόληση, προσόντα και εμπειρία. Η αμοιβή του φυσικού προσώπου πρέπει να συνδέεται άρρηκτα με τα στάδια υλοποίησης του έργου του. Ρήτρα καταβολής της αμοιβής τμηματικά κατά μήνα ή άλλο χρονικό όριο χωρίς συνάρτηση με την πρόοδο ή/και τα παραδοτέα του έργου του είναι μη επιλέξιμη.

ε) Το αντικείμενο της σύμβασης δεν καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες του δικαιούχου. Απασχόληση του φυσικού προσώπου σε αντικείμενο άσχετο με εκείνο που περιγράφεται στη σύμβαση καθιστά τις δαπάνες της σύμβασης μη επιλέξιμες στο σύνολό τους.

4. Φυσικά πρόσωπα (ερευνητές, προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες) που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης στη βάση σύμβασης ή απόφασης του αρμόδιου οργάνου, η οποία προβλέπει τη χορήγηση υποτροφίας ως αντάλλαγμα για την απασχόληση του φυσικού προσώπου στην πράξη, εντάσσονται στις δαπάνες προσωπικού του δικαιούχου, εφόσον η χορήγηση της υποτροφίας γίνεται σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου και η σύμβαση, ή η σχετική απόφαση, προσδιορίζει επαρκώς το αντικείμενο της συμμετοχής του φυσικού προσώπου στο έργο, τον χρόνο απασχόλησης και ιδίως τις ώρες απασχόλησης, εάν προβλέπεται ωριαία αποζημίωση, το ποσό της υποτροφίας και τον τρόπο καταβολής του, καθώς και τον τόπο εκτέλεσης του έργου του. Σπουδαστές που λαμβάνουν υποτροφία, από οποιοδήποτε πηγή, με σκοπό την οικονομική ενίσχυσή τους για τη συνέχιση/ολοκλήρωση των σπουδών τους ή τη βράβευσή τους λόγω εξαιρετικών επιδόσεων δεν εντάσσονται στο προσωπικό του δικαιούχου.

5. Φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης ως υπεργολάβοι (π.χ. συμβάσεις παροχής υπηρεσιών) δεν θεωρούνται προσωπικό του δικαιούχου. Το προσωπικό του δικαιούχου δεν επιτρέπεται να απασχολείται στην πράξη στη βάση σύμβασης παροχής υπηρεσιών (υπεργολάβος) ή σύμβασης μίσθωσης έργου.

6. Οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου, το οποίο απασχολείται για την προετοιμασία ή και διαχείριση/διοίκηση πράξεων οι οποίες υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημοσίων συμβάσεων, δεν είναι επιλέξιμες, εκτός από τις περιπτώσεις πράξεων με μεγάλο πλήθος τέτοιων έργων ή πράξεων με σύνθετο τεχνικό αντικείμενο, το οποίο ξεπερνά τις συνήθεις δραστηριότητες του δικαιούχου.

7. α) Η επιλογή τυχόν έκτακτου προσωπικού για τις ανάγκες της πράξης με οποιαδήποτε σχέση (σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμβαση μίσθωσης έργου, χορήγηση υποτροφίας), πραγματοποιείται τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και τις γενικές αρχές της ΣΛΕΕ και ειδικά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης, της ισότητας των φύλων και της διαφάνειας. Ειδικά για τις

περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου δημοσιεύεται πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες στην ιστοσελίδα του δικαιούχου ή/και του προγράμματος με αναφορά στα επαγγελματικά προσόντα που απαγορεύονται από τη φύση και το σκοπό του προς υλοποίηση έργου.

β) Σε πράξεις έρευνας και καινοτομίας, το ακαδημαϊκό/ερευνητικό προσωπικό των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των ερευνητικών κέντρων, το οποίο δεν αποτελεί προσωπικό του δικαιούχου και η συμμετοχή του στην πράξη αξιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας επιλογής για τη χρηματοδότηση της πράξης από το πρόγραμμα, συμμετέχει σε αυτή χωρίς άλλη διαδικασία επιλογής.

8. Οι άμεσες δαπάνες τακτικού ή/και έκτακτου προσωπικού είναι επιλέξιμες εάν είναι σύμφωνες με τη συνήθη πρακτική αμοιβών του δικαιούχου για τα σχετικά κάθε φορά καθήκοντα ή με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή επίσημα στατιστικά στοιχεία που αφορούν στην επαγγελματική ιδιότητα για ανάλογη θέση και εμπειρία και μέχρι του ποσού που τυχόν προσδιορίζεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων του φορέα διαχείρισης. Για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου στις δαπάνες συνυπολογίζεται και ο ΦΠΑ της σύμβασης έργου, εφόσον προβλέπεται και βαρύνει πραγματικά και οριστικά τον δικαιούχο, σύμφωνα με το άρθρο 25 της παρούσας.

9. Για τον προσδιορισμό των άμεσων δαπανών προσωπικού, η ωριαία αμοιβή μπορεί να υπολογίζεται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α) διαιρώντας το πλέον πρόσφατο τεκμηριωμένο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης με 1.720 ώρες για τα άτομα που εργάζονται με καθεστώς πλήρους απασχόλησης ή κατ'αντίστοιχη αναλογία των 1.720 ωρών για τα άτομα που εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης,

β) διαιρώντας το πλέον πρόσφατο τεκμηριωμένο μηνιαίο μικτό κόστος απασχόλησης με τον μέσο μηνιαίο χρόνο εργασίας του συγκεκριμένου προσώπου, σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες στους οποίους παραπέμπει η σύμβαση απασχόλησης ή εργασίας ή η απόφαση διορισμού (αμφότερες αναφέρονται ως το έγγραφο απασχόλησης).

Εάν δεν είναι διαθέσιμο το ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης, αυτό μπορεί να υπολογιστεί από το διαθέσιμο τεκμηριωμένο μικτό κόστος απασχόλησης ή από το έγγραφο απασχόλησης (σύμβαση), κατόπιν δέουσας προσαρμογής για περίοδο 12 μηνών.

Το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης που υπολογίζεται σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια αποτελεί επιλογή απλοποιημένου κόστους του στοιχείου (β) της παρ. 1 του άρθρου 12.

10. Στο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης συμπεριλαμβάνεται και το ανάλογο ποσό από τυχόν επιδόματα/επιμίσθια που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή τη σύμβαση εργασίας, τα οποία χορηγούνται σε τακτική βάση και δεν συνδέονται με την απόδοση του απασχολούμενου. Έκτακτες αποδοχές που δεν προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή στη σύμβαση εργασίας ή/και καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc) δεν είναι επιλέξιμες και δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του ετήσιου μικτού κόστους απασχόλησης.

11. Οι δαπάνες για υπερεργασία, υπερωριακή ή άλλη τυχόν πρόσθετη απασχόληση που περιλαμβάνεται στο τελευταίο τεκμηριωμένο ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης σύμφωνα με το λογιστικό σύστημα του δικαιούχου, εξαιρούνται από τον υπολογισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

12. Οι ασφαλιστικές εισφορές είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον αυτές βαρύνουν πραγματικά τον δικαιούχο για την απασχόληση του προσωπικού στην πράξη.

13. Οι δαπάνες προσωπικού που σχετίζονται με άτομα τα οποία εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης για την πράξη μπορούν να υπολογίζονται ως σταθερό ποσοστό του μικτού κόστους απασχόλησης, σύμφωνα με καθορισμένο ποσοστό του χρόνου που εργάστηκαν για την πράξη ανά μήνα, χωρίς να απαιτείται η δημιουργία χωριστού συστήματος καταχώρισης των ωρών εργασίας, σύμφωνα με την παρ. 19.2.ι). Ο εργοδότης παρέχει έγγραφο στους υπαλλήλους στο οποίο καθορίζεται το εν λόγω σταθερό ποσοστό, σύμφωνα με την παρ. 19.1.

14. Ο μέγιστος χρόνος απασχόλησης προσωπικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση της πράξης δεν μπορεί να ξεπερνά το άθροισμα του συνήθους συμβατικού χρόνου πλήρους απασχόλησης των 8 ωρών ημερησίως και του μέγιστου υπερωριακού χρόνου που προβλέπεται από την κάθε φορά κείμενη νομοθεσία. Η ανάθεση υπερωριακής απασχόλησης γίνεται σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις.

Για το προσωπικό που το κόστος απασχόλησής του στην πράξη υπολογίζεται με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παραγράφου 9, ο συνολικός αριθμός ωρών που μπορεί να δηλωθεί για κάθε απασχολούμενο για ένα δεδομένο έτος ή για έναν δεδομένο μήνα, δεν μπορεί να υπερβαίνει τον αριθμό των ωρών που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

15. Οι δαπάνες για απασχόληση του προσωπικού πέραν του συμβατικού του χρόνου είναι επιλέξιμες και καταβάλλονται είτε α) ως αποζημίωση υπερωριακής απασχόλησης με βάση το εφαρμοζόμενο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ως πραγματικές δαπάνες, είτε β) ως πρόσθετη αμοιβή, με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παρ. 9.

16. Αποζημιώσεις που προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για την εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών-καθηκόντων στο πλαίσιο της απασχόλησής τους στον φορέα είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης και καταβάλλονται στη βάση του πραγματικού κόστους.

17. Δαπάνες για αμοιβές φυσικών προσώπων, ανεξάρτητα από τη σχέση τους με τον δικαιούχο, τα οποία είτε συμμετέχουν σε επιτροπές, ομάδες εργασίας κ.λπ. για την υλοποίηση πράξεων, είτε υλοποιούν αυτόνομα προκαθορισμένο έργο με κατ'αποκοπή αμοιβή στο πλαίσιο πράξης, οι οποίες προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις ή συνιστώνται και συγκροτούνται με διοικητικές ή κανονιστικές πράξεις και λειτουργούν εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας είναι επιλέξιμες.

18. Οι αποζημιώσεις προσωπικού για απασχόληση πέραν του συμβατικού χρόνου υπόκεινται στα κάθε φορά ισχύοντα ανώτατα όρια αμοιβών.

19. Για την τεκμηρίωση των άμεσων δαπανών προσωπικού που βαρύνουν την πράξη απαιτούνται:

19.1 Απόφαση της διοίκησης (ή του αρμόδιου οργάνου) του δικαιούχου με την οποία καθορίζεται το προσωπικό που θα απασχοληθεί στην πράξη (τακτικό και έκτακτο), τα καθήκοντά τους σε σχέση με το φυσικό αντικείμενο της πράξης και ο χρόνος απασχόλησής τους σε αυτή.

Στην περίπτωση που η απασχόληση του προσωπικού στην πράξη αποτελεί σταθερό ποσοστό της μηνιαίας απασχόλησής του, η απόφαση προσδιορίζει το σταθερό ποσοστό.

Επιπλέον:

19.2 Για το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου:

i) Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα και για κάθε πράξη ή άλλη δραστηριότητα στον δικαιούχο, υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου.

Για τις περιπτώσεις που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου δεν απαιτείται η συμπλήρωση φύλλων χρονοχρέωσης αλλά βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου, η οποία συνυπογράφεται από τον απασχολούμενο, σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης του φυσικού προσώπου στην πράξη, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση της παρ. 19.1.

ii) Μισθοδοτικές καταστάσεις του δικαιούχου όπου εμφανίζονται, οι μικτές ετήσιες αποδοχές, οι αντίστοιχες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τα τυχόν επιδόματα που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για το έτος αναφοράς στο οποίο βασίζεται ο υπολογισμός του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης. Στις μισθοδοτικές καταστάσεις θα πρέπει να εμφανίζονται διακριτά οι αποζημιώσεις για την υπερωριακή και την πρόσθετη απασχόληση του προσωπικού, τυχόν επιδόματα που δεν χορηγούνται σε τακτική βάση και άλλες τυχόν αποδοχές που καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc).

Στην περίπτωση που ο υπολογισμός του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης βασίζεται σε προσαρμογή των διαθέσιμων στοιχείων βάσει της παρ. 8, τρίτο εδάφιο, διαθέσιμες μισθοδοτικές καταστάσεις ή τη σχετική σύμβαση, στη βάση των οποίων υπολογίζεται το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης.

19.3 Για το έκτακτο προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου:

i) Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον δικαιούχο,

ii) Στην περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται σε περισσότερες από μία συγχρηματοδοτούμενες πράξεις και η απασχόληση του δεν αποτελεί σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου, μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα στην κάθε πράξη. Τα απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης είναι υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου.

iii) Στην περίπτωση που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού του χρόνου, βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου, σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης του φυσικού προσώπου στην πράξη, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση του εδαφίου 19.1. Η βεβαίωση συνυπογράφεται από το φυσικό πρόσωπο.

19.4 Για όσους συμβάλλονται στην πράξη με σύμβαση μίσθωσης έργου:

i) Σύμβαση μίσθωσης έργου, σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας σύμφωνα με την παρ. 7α, εκτός των περιπτώσεων που τα φυσικά πρόσωπα έχουν αξιολογηθεί κατά τη διαδικασία επιλογής της πράξης για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 7β.

ii) Άδεια του αρμόδιου κατά περίπτωση οργάνου, για τις περιπτώσεις προσωπικού του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπου απαιτείται.

iii) Βεβαίωση παραλαβής του έργου στην αντίστοιχη περίοδο.

19.5 Για όσους συμβάλλονται στην πράξη με σύμβαση/ απόφαση χορήγησης υποτροφίας:

i) Σύμβαση ή απόφαση χορήγησης υποτροφίας, σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου και την παρ. 7α.

ii) Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται οι πραγματικές ώρες απασχόλησης του υποτρόφου στην πράξη, ανά ημέρα, υπογεγραμμένα από τον υπότροφο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου, όταν η σύμβαση ή η απόφαση για τη χορήγηση της υποτροφίας προσδιορίζει ωριαία αποζημίωση για τη συμμετοχή στην πράξη.

Άρθρο 16

Δαπάνες μετακινήσεων

1. Οι δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού του δικαιούχου, ή/και των επί μέρους φορέων που συμμετέχουν στην εκτέλεση της πράξης, για:

α) τα έξοδα κίνησης και ειδικότερα το αντίτιμο των εισιτηρίων των μέσων μαζικής μεταφοράς (ή συγχρονικών μέσων), η δαπάνη χιλιομετρικής αποζημίωσης λόγω χρήσης ιδιόκτητου ή μισθωμένου μεταφορικού μέσου στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η χρήση του, η δαπάνη διοδίων, ο ναύλος οχήματος σε μετακινήσεις με θαλάσσιο μέσο μεταφοράς, η μίσθωση οχήματος ή η δαπάνη λόγω χρήσης επιβατικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης (ταξί) στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η χρήση τους,

β) τα έξοδα διανυκτέρευσης για το αναγνωριζόμενο ποσό για κάθε τύπο ξενοδοχειακής μονάδας ή ενοικιαζόμενο για καταλύματος, και

γ) την ημερήσια αποζημίωση, η οποία καταβάλλεται στον μετακινούμενο για την κάλυψη των εξόδων τα οποία προκαλούνται λόγω της μετακίνησης και παραμονής του εκτός έδρας για εκτέλεση υπηρεσίας,

είναι επιλέξιμες, εφόσον οι μετακινήσεις είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης, προβλέπονται στην απόφαση ένταξης και πραγματοποιούνται σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο που εφαρμόζει ο δικαιούχος.

2. Οι δαπάνες της ανωτέρω παραγράφου αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες μέχρι τα ανώτατα όρια που ορίζονται στις διατάξεις της υποπαρ. Δ9 της παρ. Δ του άρθρου 2

του ν. 4336/2015 «Δαπάνες μετακινούμενων εντός και εκτός επικράτειας» (Α' 94), όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά, καθώς και στην υπό στοιχεία 2/68332/ΔΕΠ κοινή υπουργική απόφαση «Ρυθμίσεις για τις μετακινήσεις στο πλαίσιο ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας του ΕΣΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των ΠΑΑ και ΕΠΑΛΘ, του ΕΟΧ και του Μηχανισμού Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη» (Β' 2943/2016), εκτός εάν ορίζονται χαμηλότερα όρια από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των δικαιούχων.

3. Οι δαπάνες του δικαιούχου για τη μετακίνηση φυσικών προσώπων που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης βάσει σύμβασης μίσθωσης έργου ή υποτροφίας είναι επιλέξιμες, εφόσον οι μετακινήσεις είναι απαραίτητες, προσδιορίζονται στη σχετική σύμβαση και αποζημιώνονται από τον δικαιούχο σύμφωνα με τα εφαρμοζόμενα για το προσωπικό του δικαιούχου που συμμετέχει στην πράξη.

4. Δαπάνες μετακίνησης προσωπικού του δικαιούχου ή άλλων φυσικών προσώπων, το κόστος απασχόλησης των οποίων δεν προσδιορίζεται και δεν συμπεριλαμβάνεται στον προϋπολογισμό της πράξης, δεν είναι επιλέξιμες εφόσον δεν προβλέπεται ρητά η συμμετοχή τους στην υλοποίηση του έργου.

5. Οι δαπάνες μετακίνησης ειδικών εμπειρογνομόνων που συμμετέχουν σε ενέργειες για την υλοποίηση της πράξης, είναι επιλέξιμες εφόσον προβλέπονται στην απόφαση ένταξης και αποζημιώνονται στη βάση του πραγματικού κόστους.

Άρθρο 17

Συνεισφορές σε είδος

1. Οι συνεισφορές σε είδος υπό μορφή παροχής εργασιών, αγαθών, υπηρεσιών, γης και ακινήτων για τις οποίες δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές που υποστηρίζονται από τιμολόγια ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας μπορούν να είναι επιλέξιμες αν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) η δημόσια στήριξη που καταβάλλεται για την πράξη και περιλαμβάνει συνεισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τη συνολική επιλέξιμη δαπάνη, εξαιρουμένων των συνεισφορών σε είδος, κατά την περάτωση της πράξης. Οι συνεισφορές σε είδος μειώνουν ισόποσα τις χορηγούμενες από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων πιστώσεις στον δικαιούχο,

β) η αξία που αποδίδεται στις συνεισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τις δαπάνες που είναι γενικά αποδεκτές στην εν λόγω αγορά,

γ) η αξία και η χορήγηση της συνεισφοράς σε είδος μπορεί να αποτιμηθεί και να επαληθευτεί ανεξάρτητα,

δ) στην περίπτωση παροχής γης ή ακινήτων, μπορεί να πραγματοποιηθεί πληρωμή για τους σκοπούς σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης ετήσιου ονομαστικού ύψους που δεν υπερβαίνει το 1€. Η αξία της γης ή των ακινήτων πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα και δεν υπερβαίνει το όριο του 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη (ή 15% για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια),

ε) στην περίπτωση συνεισφορών σε είδος υπό μορφή άμισθης εργασίας, η αξία της εν λόγω εργασίας αποτιμά-

ται με βάση τον επαληθευμένο χρόνο εργασίας και τον συντελεστή αμοιβής για ισοδύναμη εργασία.

2. Οι συνεισφορές σε είδος με τη μορφή επιδομάτων ή μισθών που καταβάλλονται από τρίτο μέρος προς όφελος των συμμετεχόντων σε μια πράξη μπορούν να είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τη γενική στήριξη από το σκέλος του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση, υπό την προϋπόθεση ότι οι συνεισφορές σε είδος γίνονται σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες, συμπεριλαμβανομένων των λογιστικών κανόνων, και δεν υπερβαίνουν το κόστος που βαρύνει το τρίτο μέρος.

3. Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων ισχύουν οι ειδικότεροι όροι του καθεστώτος ενίσχυσης.

Άρθρο 18

Αποσβέσεις

Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων, για τις οποίες δεν έχουν πραγματοποιηθεί πληρωμές που να δικαιολογούνται από τιμολόγια, μπορούν να θεωρηθούν επιλέξιμες αν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) το επιτρέπουν οι κανόνες επιλεξιμότητας του προγράμματος,

β) τα πάγια στοιχεία είναι τεκμηριωμένα απαραίτητα για την εκτέλεση της πράξης,

γ) το ποσό της δαπάνης υπολογίζεται με τους κατάλληλους λογιστικούς κανόνες και συνήθειες λογιστικές πρακτικές του δικαιούχου, αποτυπώνεται στο λογιστικό σύστημα που τηρεί ο δικαιούχος και δικαιολογείται με παραστατικά που έχουν ισοδύναμη αποδεικτική αξία με τιμολόγια για επιλέξιμες δαπάνες, όταν οι δαπάνες αυτές επιστρέφονται στη βάση του πραγματικού κόστους σύμφωνα με τη μορφή που αναφέρεται στο στοιχείο α) της παρ. 1 του άρθρου 53 του Κανονισμού. Ένας λογιστικός κανόνας δεν είναι κατάλληλος όταν προσαρμόζεται σε συγκεκριμένη πράξη ή σε συγκεκριμένη πηγή χρηματοδότησης.

δ) οι δαπάνες αφορούν αποκλειστικά την περίοδο στήριξης της πράξης και ειδικότερα την χρονική περίοδο που τα πάγια χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της πράξης.

ε) δεν έχουν χρησιμοποιηθεί δημόσιες επιχορηγήσεις για την αγορά των αποσβεσμένων περιουσιακών στοιχείων.

Άρθρο 19

Εδαφικές Εκτάσεις

1. Οι δαπάνες για την απόκτηση των απαραίτητων για την πράξη εδαφικών εκτάσεων είναι επιλέξιμες για στήριξη από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΤΔΜ και το ΕΤ-ΘΑΥ, εφ' όσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι:

α) Η αξία της εδαφικής έκτασης πιστοποιείται από ανεξάρτητο πιστοποιημένο εκτιμητή ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα.

β) Η έκταση δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

γ) Η δαπάνη για αγορά γης δεν υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο 15%. Για τα χρηματοδοτικά μέσα, τα εν λόγω ποσοστά εφαρμόζονται στη συνεισφορά του προγράμματος

που καταβάλλεται στον τελικό αποδέκτη ή, σε περίπτωση εγγυήσεων, στο ποσό του υποκείμενου δανείου.

Το ανωτέρω εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε πράξεις που αφορούν τη διατήρηση του περιβάλλοντος.

2. Σε περίπτωση απαλλοτριώσεων, ισχύουν οι όροι α), β) και γ) της παρ. 1. Ως δαπάνη αγοράς νοείται η τιμή της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, η οποία καθορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια.

3. Οι ειδικές επιβαρύνσεις που αφορούν στην απαλλοτρίωση, όπως είναι η εκτίμηση του εμπειρογνώμονα, η νομική βοήθεια και η προσωρινή μίσθωση της έκτασης, είναι επιλέξιμες.

4. Οι δαπάνες για τη χορήγηση δουλείας διόδου στον τόπο του έργου, κατά τη διάρκεια της υλοποίησής του, οι αποζημιώσεις απώλειας της συγκομιδής και η αποκατάσταση των ζημιών, είναι επιλέξιμες εφόσον κρίνονται απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης.

5. Οι δαπάνες για αγορά γης και ακινήτων, καθώς και για αγορά υποδομών, δεν είναι επιλέξιμες για γενική στήριξη από το σκέλος του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση.

Άρθρο 20

Κτιριακές εγκαταστάσεις

1. Το κόστος για την αγορά κτιριακών εγκαταστάσεων δύναται να είναι επιλέξιμο για στήριξη από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΤΔΜ και το ΕΤΘΑΥ, μόνο στην περίπτωση που πρόκειται για ήδη υπάρχοντα κτίρια, προσαρμοσμένα στις ειδικές λειτουργικές ανάγκες της πράξης και πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι:

α) Η αξία των κτιριακών εγκαταστάσεων πιστοποιείται από ανεξάρτητο πιστοποιημένο εκτιμητή ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα.

β) Η κτιριακή εγκατάσταση δεν έχει αποτελέσει τα προηγούμενα δέκα έτη αντικείμενο εθνικής ή ενωσιακής επιχορήγησης.

γ) Η κτιριακή εγκατάσταση οφείλει να χρησιμοποιείται για το σκοπό και την περίοδο που ορίζονται στην απόφαση ένταξης της πράξης.

δ) Η χρήση της κτιριακής εγκατάστασης είναι σύμφωνη με τους στόχους της πράξης και του προγράμματος από το οποίο συγχρηματοδοτείται.

ε) Η κτιριακή εγκατάσταση δεν χρησιμοποιείται για κατοικία.

στ) Η αγορά κτιριακών εγκαταστάσεων από φορέα ο οποίος δεν εμπίπτει στον δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη, με εξαίρεση τις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων.

ζ) Η κτιριακή εγκατάσταση δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

2. Οι ειδικές επιβαρύνσεις που αφορούν στην αγορά κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως είναι η εκτίμηση του εμπειρογνώμονα και η νομική βοήθεια είναι επιλέξιμες.

3. Οι δαπάνες για αγορά ακινήτων καθώς και για αγορά υποδομών, δεν είναι επιλέξιμες για γενική στήριξη από το σκέλος του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση.

Άρθρο 21

Εξοπλισμός και οχήματα

1. Εξοπλισμός ως πάγιο στοιχείο, θεωρείται κάθε στοιχείο το οποίο με κατάλληλη χρήση και συντήρηση έχει

ωφέλιμη ζωή μεγαλύτερη του ενός έτους, διατηρεί το αρχικό του σχήμα και εμφάνιση κατά τη χρήση, δεν χάνει την ταυτότητά του με ενσωμάτωση σε άλλο ή πιο σύνθετο στοιχείο και καταχωρίζεται, κατά περίπτωση, στο μητρώο παγίων.

2. Η δαπάνη αγοράς εξοπλισμού για την ίδρυση ή/και εκσυγχρονισμό υποδομής ή παραγωγικής επένδυσης είναι επιλέξιμη.

3. Η δαπάνη απόκτησης εξοπλισμού για τις ανάγκες υλοποίησης μίας πράξης που δεν αφορούν στις περιπτώσεις της παρ. 3 είναι επιλέξιμη υπό την προϋπόθεση ότι η διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του είναι μικρότερη από τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης.

4. Για εξοπλισμό που ανήκει στον δικαιούχο:

α) η δαπάνη για την αναβάθμιση ή την επέκταση της ωφέλιμης ζωής του εξοπλισμού είναι επιλέξιμη εφόσον αυξάνει την αξία του υφιστάμενου παγίου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην εθνική νομοθεσία και η δαπάνη απόσβεσής του δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη στο πλαίσιο της πράξης,

β) η δαπάνη έκτακτης συντήρησης/επισκευής του υφιστάμενου εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για την εκτέλεση της πράξης δεν είναι επιλέξιμη, εκτός εάν αυτή αυξάνει την αξία του υφιστάμενου παγίου και δηλώνεται στην πράξη ως απόσβεση,

γ) η δαπάνη προληπτικής/τακτικής συντήρησης του εξοπλισμού και η δαπάνη αγοράς αναλωσίμων για την ορθή λειτουργία του είναι επιλέξιμες για το χρονικό διάστημα που ο εξοπλισμός χρησιμοποιείται για τους σκοπούς της πράξης.

5. Οι δαπάνες προμήθειας ανταλλακτικών (ως πάγιο εξοπλισμό) είναι επιλέξιμες εφόσον αυτά είναι παρελκόμενα των κύριων εξαρτημάτων του εξοπλισμού που προμηθεύεται, αποτελούν δηλαδή αναπόσπαστο τμήμα τους για την ομαλή λειτουργία τους σύμφωνα με τους όρους της προμήθειας του εξοπλισμού που προσφέρει ο προμηθευτής και δεν υπερβαίνουν το 10% της δαπάνης απόκτησης τού υπό προμήθεια εξοπλισμού.

6. Οι δαπάνες για αγορά μεταχειρισμένου εξοπλισμού είναι επιλέξιμες εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

i) ο εξοπλισμός δεν έχει χρηματοδοτηθεί από εθνική ή ενωσιακή πηγή χρηματοδότησης τα τελευταία δέκα (10) έτη,

ii) η τιμή του μεταχειρισμένου εξοπλισμού δεν υπερβαίνει, κατά τη χρονική στιγμή της προμήθειάς του, την αγοραία αξία του και είναι κατώτερη από την αξία αντίστοιχου καινούργιου εξοπλισμού,

iii) ο εξοπλισμός έχει τα τεχνικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται για την πράξη και είναι σύμφωνος με τους εφαρμοζόμενους κατά περίπτωση κανόνες.

Οι παραπάνω προϋποθέσεις τεκμηριώνονται από:

(α) υπεύθυνη δήλωση του προμηθευτή με την οποία βεβαιώνεται ότι ο εξοπλισμός δεν αποκτήθηκε κατά τα προηγούμενα δέκα (10) έτη με τη συνδρομή ενωσιακής ή εθνικής χρηματοδότησης και

(β) εμπειρογνωμοσύνη/εξ, ή άλλη κατάλληλη εκτίμηση κατά περίπτωση, προκειμένου να αποδεικνύεται ότι ο μεταχειρισμένος εξοπλισμός δεν υπερβαίνει την αγοραία αξία του και ότι είναι κατώτερος από την αξία αντίστοιχου καινούργιου εξοπλισμού.

7. Σε περίπτωση σύνθετου πράγματος που αποτελείται από συστατικά μέρη και παραρτήματα, τμήματα των οποίων είναι μεταχειρισμένα και άλλα καινούργια, τότε οι δαπάνες για την αγορά του σύνθετου πράγματος είναι επιλέξιμες εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

i) τμήμα του σύνθετου πράγματος δεν έχει χρηματοδοτηθεί από εθνική ή ενωσιακή πηγή χρηματοδότησης τα τελευταία δέκα (10) έτη,

ii) η αξία του πράγματος δεν πρέπει να υπερβαίνει κατά τη χρονική στιγμή της προμήθειάς του την αγοραία αξία του, ούτε την αξία αντίστοιχου από λειτουργικής απόψεως καινούργιου πράγματος.

Οι ως άνω (i) και (ii) προϋποθέσεις τεκμηριώνονται με υπεύθυνη δήλωση του προμηθευτή με την οποία βεβαιώνεται ότι τα μεταχειρισμένα τμήματα δεν αποκτήθηκαν κατά τα προηγούμενα δέκα (10) έτη με τη συνδρομή ενωσιακής ή εθνικής χρηματοδότησης και με κατάλληλη/ες εμπειρογνωμοσύνη/ες ή άλλη κατάλληλη εκτίμηση, αντίστοιχα.

8. Οι δαπάνες για αγορά μεταχειρισμένου εξοπλισμού της παρ. 7 δεν είναι επιλέξιμες στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Καν. 651/2014 και των Κανονισμών για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

9. Κατά παρέκκλιση των παρ. 7 και 8, αν ο μεταχειρισμένος εξοπλισμός της παρ. 7, ή/και το σύνθετο πράγμα της παρ. 8, προσφέρεται από οικονομικό φορέα στο πλαίσιο ανοικτής διαγωνιστικής διαδικασίας, όπου κριτήριο επιλογής είναι μεταξύ άλλων και η οικονομική προσφορά, τότε δεν εξετάζονται οι προϋποθέσεις της παρ. 7(ii) και της παρ. 8(ii) αντίστοιχα.

10. Η δαπάνη προμήθειας οχημάτων είναι επιλέξιμη όταν τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα απόκτησης ή χρήσης του οχήματος για τη λειτουργία της επένδυσης ή την υλοποίηση της πράξης και προσδιορίζεται συγκεκριμένα στην απόφαση ένταξης.

11. Οι δαπάνες για αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού και οχημάτων δεν είναι επιλέξιμες για γενική στήριξη από το σκέλος του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση, εκτός εάν:

- η αγορά είναι αναγκαία για την επίτευξη του στόχου της πράξης, ή
- τα αντικείμενα αυτά έχουν αποσβεσθεί πλήρως στη διάρκεια της πράξης, ή
- η αγορά τους είναι η πλέον οικονομική επιλογή.

Άρθρο 22

Ιδιοπαραγωγές

1. Στις περιπτώσεις που κατά την εκτέλεση μιας πράξης κρατικών ενισχύσεων προβλέπεται ιδιοπαραγωγή παγίων, οι σχετικές δαπάνες που πραγματοποιεί ο δικαιούχος είναι επιλέξιμες εφόσον τηρούνται τα προβλεπόμενα στην ισχύουσα φορολογική νομοθεσία. Ως επιλέξιμες δαπάνες ορίζονται οι πραγματικές δαπάνες στις οποίες υποβάλλεται ο δικαιούχος.

2. Σε περίπτωση που η λογιστική απεικόνιση των δαπανών είναι χαμηλότερου ύψους των πραγματικών δαπανών, ως επιλέξιμες δαπάνες ορίζονται οι δαπάνες που προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική τους απεικόνιση.

Άρθρο 23

Άυλα πάγια στοιχεία

Η αγορά και η χρήση άυλων παγίων στοιχείων, όπως π.χ. διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, λογισμικού κ.λπ., είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον η αγορά ή η χρήση των στοιχείων αυτών αποτελεί αντικείμενο της πράξης και προσδιορίζονται στην απόφαση ένταξης.

Άρθρο 24

Ενοίκια

Δαπάνες ενοικίων για τη χρήση παγίων στοιχείων που είναι αναγκαία για την υλοποίηση της πράξης αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό κόστος για τη χρήση των παγίων καθ' όλη τη διάρκεια της πράξης δικαιολογεί τη μη απόκτηση του δικαιώματος χρήσης τους με άλλο τρόπο και με την επιφύλαξη των λοιπών κανόνων επιλεξιμότητας.

Άρθρο 25

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

1. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη για συνεισφορά από τα Ταμεία, εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) σε πράξεις με συνολικό κόστος μικρότερο από πέντε εκατομμύρια ευρώ (5.000.000 EUR) (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), ανεξάρτητα αν ο ΦΠΑ είναι ανακτήσιμος ή όχι από τον δικαιούχο, με εξαίρεση πράξεις κρατικών ενισχύσεων και ενισχύσεις ήσσονος σημασίας,

β) σε πράξεις με συνολικό κόστος τουλάχιστον πέντε εκατομμύρια ευρώ (5.000.000 EUR) (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), εφ' όσον ο δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ΦΠΑ όπως εκάστοτε ισχύει. Ειδικότερα:

i) Ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη εφ' όσον βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση εξαιρούμενων ή απαλλασσόμενων του ΦΠΑ δραστηριοτήτων του δικαιούχου.

ii) Στις περιπτώσεις που ο ΦΠΑ βαρύνει δαπάνες οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης όσο και για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες παρέχεται το σχετικό δικαίωμα, ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη κατά το ποσοστό που δεν μπορεί να ανακτηθεί.

iii) Ο ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη όταν μπορεί να ανακτηθεί με οποιονδήποτε τρόπο, ακόμη και εάν δεν ανακτάται από τον δικαιούχο, καθώς και ο ΦΠΑ που βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση δραστηριοτήτων που υπάγονται στα ειδικά καθεστώτα κατά αποκοπή καταβολής του φόρου.

2. Στο πλαίσιο χρηματοδοτικών μέσων, ο ΦΠΑ των επενδύσεων που πραγματοποιούνται από τελικούς αποδέκτες είναι επιλέξιμος, ανεξάρτητα από το καθεστώς ΦΠΑ του τελικού αποδέκτη.

Όταν αυτές οι επενδύσεις στηρίζονται από χρηματοδοτικά μέσα σε συνδυασμό με στήριξη υπό μορφή επιχορήγησης, όπως αναφέρεται στην παρ. 2 του άρθρου 47, τότε:

- ο ΦΠΑ για το μέρος του επενδυτικού κόστους που αντιστοιχεί στη στήριξη από το χρηματοδοτικό μέσο είναι επιλέξιμος, και

- ο ΦΠΑ για το μέρος του επενδυτικού κόστους που αντιστοιχεί στη στήριξη υπό μορφή επιχορήγησης είναι επιλέξιμος υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 1.

Άρθρο 26

Κρατήσεις υπέρ τρίτων

Κρατήσεις που πραγματοποιούνται από τους δικαιούχους για λογαριασμό τρίτων αποτελούν επιλέξιμη δαπάνη, εφόσον καταβάλλεται στους τρίτους σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Δεν είναι επιλέξιμες οι κρατήσεις υπέρ του ίδιου του δικαιούχου ή για λογαριασμό του ή παρακρατήσεις που επιστρέφουν στον δικαιούχο με οποιοδήποτε τρόπο.

Άρθρο 27

Χρηματοδοτική μίσθωση

Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι επιλέξιμες εφόσον αιτιολογούνται για την υλοποίηση του έργου και με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

(α) Ο μισθωτής είναι ο άμεσος δικαιούχος της ενωσιακής συγχρηματοδότησης.

(β) Τα μισθώματα που καταβάλλει ο μισθωτής στον εκμισθωτή, συνοδευόμενα από εξοφλημένο τιμολόγιο ή λογιστικό έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος, αποτελούν τη δαπάνη που είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση.

(γ) Σε περίπτωση σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης που περιλαμβάνει ρήτρα αγοράς ή προβλέπει ελάχιστη περίοδο χρηματοδοτικής μίσθωσης ίση με τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, το ανώτατο ποσό που είναι επιλέξιμο για την ενωσιακή συγχρηματοδότηση δεν πρέπει να υπερβαίνει την καθαρή αγοραία αξία του εκμισθούμενου πάγιου στοιχείου. Οι άλλες δαπάνες που σχετίζονται με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (φόροι, περιθώριο κέρδους του εκμισθωτή, κόστος αναχρηματοδότησης, γενικά έξοδα, έξοδα ασφάλιστων κ.λπ.) δεν είναι επιλέξιμες.

(δ) Η ενωσιακή στήριξη για τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που αναφέρονται στο σημείο (γ) ανωτέρω καταβάλλεται στον μισθωτή σε μία ή περισσότερες δόσεις ανάλογα με τα μισθώματα που έχουν πραγματικά καταβληθεί. Εάν η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης λήγει μετά την τελική ημερομηνία έως την οποία λαμβάνονται υπόψη οι πληρωμές στο πλαίσιο του προγράμματος, θεωρούνται επιλέξιμες μόνον οι δαπάνες για τα ληξιπρόθεσμα μισθώματα που καταβλήθηκαν από τον μισθωτή έως την τελική ημερομηνία των πληρωμών στο πλαίσιο του προγράμματος.

(ε) Σε περίπτωση συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που δεν περιλαμβάνουν ρήτρα εξαγοράς και των οποίων η διάρκεια είναι μικρότερη από τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθώματα είναι επιλέξιμα για ενωσιακή συγχρηματοδότηση κατ' αναλογία προς την περίοδο της επιλέξιμης πράξης.

(στ) Ωστόσο, ο μισθωτής πρέπει να μπορεί να αποδεικνύει ότι η χρηματοδοτική μίσθωση είναι η πλέον αποτελεσματική από πλευράς κόστους μέθοδος για την απόκτηση της χρήσης του εξοπλισμού. Εάν η χρησιμο-

ποίηση εναλλακτικής μεθόδου (π.χ. μίσθωση εξοπλισμού) συνεπαγόταν χαμηλότερο κόστος, το επιπλέον κόστος αφαιρείται από την επιλέξιμη δαπάνη.

Άρθρο 28

Προκαταβολές

1. Στην περίπτωση δημοσίων συμβάσεων, οι συμβατικές προκαταβολές που αφορούν στην εκτέλεση έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, είναι επιλέξιμες εφόσον προβλέπονται στις σχετικές προκηρύξεις και συμβάσεις ή είναι σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία και καταβάλλονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται κάθε φορά. Σε κάθε περίπτωση και μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης, οι προκαταβολές θα πρέπει να καλυφθούν από τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους και να αφορούν εργασίες οι οποίες πιστοποιούνται από τους δικαιούχους και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

2. Στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων, οι προκαταβολές που έχουν καταβληθεί στον δικαιούχο από τον φορέα που χορηγεί την ενίσχυση είναι επιλέξιμες υπό τους ακόλουθους σωρευτικούς όρους:

α) οι προκαταβολές υπόκεινται στην υποχρέωση εγγύησης τράπεζας ή άλλου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος εγκατεστημένου στην ελληνική επικράτεια ή καλύπτονται από μηχανισμό που παρέχεται ως εγγύηση από δημόσια οντότητα ή από το κράτος μέλος,

β) οι προκαταβολές δεν υπερβαίνουν το 40% του συνολικού ποσού της ενίσχυσης που χορηγείται σε δικαιούχο για μια δεδομένη πράξη,

γ) οι προκαταβολές καλύπτονται από τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους για την υλοποίηση της πράξης και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας το αργότερο εντός τριών ετών από το έτος πληρωμής της προκαταβολής, ή την 31η Δεκεμβρίου 2029,

όποια ημερομηνία είναι προγενέστερη. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν είναι επιλέξιμη η προκαταβολή κατά το μέρος που δεν έχει καλυφθεί από πραγματικές πληρωμές του δικαιούχου.

Άρθρο 29

Χρηματοοικονομικά έξοδα, τραπεζικά έξοδα και άλλες επιβαρύνσεις του δικαιούχου

1. Οι χρεωστικοί τόκοι, εκτός επιχορηγήσεων που δίνονται υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου ή επιδότησης προμηθειών εγγύησης, δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη.

2. Τα έξοδα συναλλάγματος και οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές, καθώς και τα λοιπά καθαρά χρηματοοικονομικά έξοδα του δικαιούχου δεν είναι επιλέξιμα, με την επιφύλαξη της παρ. 3.

3. Τα τραπεζικά έξοδα για το άνοιγμα και την τήρηση λογαριασμών για την πραγματοποίηση πληρωμών για την πράξη είναι επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον απαιτείται από τους όρους χρηματοδότησης της πράξης το άνοιγμα χωριστού λογαριασμού. Οι προμήθειες χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που διενεργούνται στο πλαίσιο πράξης με μεγάλο αριθμό συναλλαγών, είναι επιλέξιμες και δύνανται να συμψηφίζονται με τυχόν πιστωτικούς τόκους που προκύπτουν από τη διαχείριση του τραπεζικού λογαριασμού της πράξης.

4. Οι αμοιβές νομικών συμβούλων, συμβολαιογράφων, τεχνικών ή χρηματοοικονομικών εμπειρογνομόνων, ορκωτών λογιστών είναι επιλέξιμες εφόσον συνδέονται άμεσα και κατ' αποκλειστικότητα με την εκτέλεση της πράξης, είναι αναγκαίες για την προετοιμασία, την εκτέλεση ή/και την αποπληρωμή της και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης,

5. Τα έξοδα παρακολούθησης και ελέγχου είναι επιλέξιμες δαπάνες εφ' όσον σχετίζονται με απαιτήσεις που η επιχειρηστική αρχή θέτει στον δικαιούχο, οι οποίες είναι επιπρόσθετες των καθυκόντων του και προβλέπονται στον προϋπολογισμό που εγκρίνεται με την απόφαση ένταξης.

6. Τα έξοδα εγγυήσεων που παρέχονται από τράπεζες ή άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον οι εγγυήσεις προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία ως απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση της πράξης.

7. Οι δαπάνες για πρόστιμα, χρηματικές ποινές και έξοδα για την επίλυση διαφορών δεν είναι επιλέξιμες.

ΤΙΤΛΟΣ ΙV

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Άρθρο 30

Προσδιορισμός επιλογών απλοποιημένου κόστους

1. Για τις μορφές επιχορηγήσεων που αναφέρονται στα στοιχεία β), γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 12, οι δαπάνες που είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα Ταμεία ισούνται με τα ποσά που υπολογίζονται σύμφωνα με την παρ. 2.

2. Τα ανωτέρω ποσά καθορίζονται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

α) δίκαιη, αντικειμενική και επαληθεύσιμη μέθοδο υπολογισμού που βασίζεται στα εξής στοιχεία:

- σε στατιστικά δεδομένα, άλλες αντικειμενικές πληροφορίες ή γνωμοδότηση εμπειρογνώμονα,
- στα επαληθευμένα ιστορικά δεδομένα κάθε δικαιούχου,
- στην εφαρμογή των συνήθων πρακτικών λογιστικής κοστολόγησης του κάθε δικαιούχου,

β) σχέδιο προϋπολογισμού που καταρτίζεται κατά περίπτωση και συμφωνείται εκ των προτέρων από τον φορέα που επιλέγει την πράξη, εάν το συνολικό κόστος της πράξης δεν υπερβαίνει τα 200.000 EUR,

γ) σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών που εφαρμόζονται σε πολιτικές της Ένωσης για παρόμοιο τύπο πράξης,

δ) σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών που εφαρμόζονται στο πλαίσιο συστημάτων για επιχορηγήσεις που χρηματοδοτούνται εξολοκλήρου από εθνικούς πόρους για παρόμοιο τύπο πράξης,

ε) ενιαίους συντελεστές και ειδικές μεθοδολογίες που καθορίζονται από τον Κανονισμό ή τους ειδικούς για κάθε Ταμείο κανονισμούς.

Άρθρο 31

Γενικές αρχές εφαρμογής επιλογών απλοποιημένου κόστους

1. Οι επιλογές απλοποιημένων δαπανών που προσδιορίζονται με τις μεθόδους των στοιχείων (α), (γ) και (δ) της παρ. 2 του άρθρου 30, καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις εφαρμογής τους για τον υπολογισμό της επιχορήγησης, προβλέπονται στους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας, εκτός εάν αυτές προσδιορίζονται στην απόφαση της ΕΕ για την έγκριση ή τροποποίηση του προγράμματος ή σε εκτελεστική απόφαση της ΕΕ σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 94 του Κανονισμού.

2. Η πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης προσδιορίζει κατά κανόνα τις επιλογές απλοποιημένων δαπανών που εφαρμόζονται ή τη μέθοδο που δύναται να χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό τους, καθώς και τους όρους που πρέπει να πληρούνται για την καταβολή της αντιστοιχούσας επιχορήγησης.

3. Οι επιλογές απλοποιημένων δαπανών που θα εφαρμοστούν στην πράξη καθώς και οι όροι για την καταβολή της υπολογιζόμενης με αυτές επιχορήγησης περιλαμβάνονται υποχρεωτικά στην απόφαση ένταξης της πράξης και δεν μπορούν να τροποποιηθούν κατά τη διάρκεια υλοποίησής της, ούτε κατά την ολοκλήρωσή της, εκτός εάν η τροποποίηση αφορά σε προσδιορισμένο εκ των προτέρων κανόνα αναπροσαρμογής των εφαρμοζόμενων επιλογών.

Άρθρο 32

Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για έμμεσες δαπάνες σε επιχορηγήσεις

1. Οι έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες μόνο σε πράξεις επιχορηγήσεων ή μέρη αυτών όταν ο τρόπος υλοποίησης τις δικαιολογεί ως αναγκαίες και η επιλεξιμότητά τους προσδιορίζεται στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων.

2. Οι έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες όταν υπολογίζονται με ενιαίο συντελεστή, προκαθορισμένο στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης. Ο συντελεστής είναι ενιαίος για όλους τους δυνητικούς δικαιούχους της πρόσκλησης. Εφαρμογή διαφορετικών συντελεστών μπορεί να εφαρμόζεται σε διαφορετικές κατηγορίες δυνητικών δικαιούχων της ίδιας πρόσκλησης μόνο μετά από κατάλληλη τεκμηρίωση του φορέα διαχείρισης.

3. Ο ενιαίος συντελεστής για την κάλυψη των έμμεσων δαπανών μιας πράξης, μπορεί να βασίζεται σε ένα από τα ακόλουθα στοιχεία:

α) έως το 7% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών, χωρίς να υπάρχει απαίτηση να γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή,

β) έως το 15% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών προσωπικού, χωρίς να υπάρχει απαίτηση να γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή,

γ) έως το 25% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών, υπό την προϋπόθεση ότι ο συντελεστής υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 53 παρ. 1 στοιχείο α) του Κανονισμού.

4. Η πρόσκληση μπορεί να καθορίζει μικρότερο ενιαίο συντελεστή από αυτούς των στοιχείων α) και β) της παρ. 3, κατά την κρίση του φορέα διαχείρισης σχετικά με το εύλογο ποσοστό των έμμεσων δαπανών στο πλαίσιο συγκεκριμένης πρόσκλησης, υπό την προϋπόθεση ότι ο συντελεστής είναι ενιαίος για όλους του δικαιούχους

της συγκεκριμένης πρόσκλησης. Δεν υπάρχει απαίτηση να γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή.

5. Σε πράξεις ή μέρη αυτών που αφορούν στη χρηματοδότηση της λειτουργίας του δικαιούχου (επιχορηγήσεις λειτουργίας) και όχι την υλοποίηση πράξης από αυτόν, οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες.

6. Σε πράξεις ή μέρη αυτών που υλοποιούνται από δικαιούχους οι οποίοι επιχορηγούνται για τη λειτουργία τους από οποιαδήποτε πηγή, οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται η μη διπλή χρηματοδότηση τους από διαφορετικές πηγές χρηματοδότησης.

Άρθρο 33

Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για άμεσες δαπάνες προσωπικού που αφορούν επιχορηγήσεις

Οι άμεσες δαπάνες προσωπικού μιας πράξης δύναται να υπολογίζονται με βάση ενιαίο συντελεστή έως το 20% των άμεσων δαπανών εκτός από τις άμεσες δαπάνες προσωπικού της εν λόγω πράξης, χωρίς να υπάρχει απαίτηση υπολογισμών για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή, υπό την προϋπόθεση ότι οι άμεσες δαπάνες της πράξης δεν περιλαμβάνουν δημόσιες συμβάσεις έργων ή συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες υπερβαίνουν σε αξία τα κατώτατα ποσά που ορίζονται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ή στο άρθρο 15 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Άρθρο 34

Χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή για επιλέξιμες δαπάνες εκτός από τις άμεσες δαπάνες προσωπικού που αφορούν επιχορηγήσεις

1. Για την κάλυψη των υπόλοιπων επιλέξιμων δαπανών μιας πράξης δύναται να χρησιμοποιηθεί ενιαίος συντελεστής έως 40% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών προσωπικού, χωρίς να υπάρχει απαίτηση να γίνεται υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου συντελεστή.

2. Για τις πράξεις που στηρίζονται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το ΤΔΜ, οι μισθοί και οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται στους συμμετέχοντες θεωρούνται πρόσθετες επιλέξιμες δαπάνες που δεν περιλαμβάνονται στο ποσό που υπολογίζεται με τον ενιαίο συντελεστή.

3. Ο ενιαίος συντελεστής που αναφέρεται στην παρ. 1 δεν εφαρμόζεται στις δαπάνες προσωπικού που υπολογίζονται με βάση τον ενιαίο συντελεστή όπως αναφέρεται στο άρθρο 32.

ΤΙΤΛΟΣ V
ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΚΤ+ ΓΙΑ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΥΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΗΣΗΣ

Άρθρο 35

Επιλεξιμότητα συμμετεχόντων βάσει γεωγραφικής θέσης

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 19 του Κανονισμού

ΕΚΤ+ (Στήριξη από το ΕΚΤ+ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης), οι συμμετέχοντες σε πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ+ θα πρέπει τεκμηριωμένα να διαμένουν ή να φοιτούν ή να εργάζονται στη γεωγραφική περιοχή που καλύπτει το πρόγραμμα, ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία λαμβάνει χώρα η πράξη, ή η ενέργεια στο πλαίσιο της πράξης, που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+.

2. Στην περίπτωση συμμετεχόντων χωρίς μόνιμη διέυθυνση κατοικίας (π.χ. άστεγοι, άποροι, φιλοξενούμενοι, κ.λπ.), η επιλεξιμότητα, στη βάση του εφαρμοζόμενου κριτηρίου της προηγούμενης παραγράφου, αποδεικνύεται με κατάλληλα έγγραφα που προσδιορίζονται στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων.

3. Η επιλεξιμότητα των συμμετεχόντων αξιολογείται τη χρονική στιγμή εισόδου στην πράξη. Στην περίπτωση που προβλέπονται διαδοχικές ενέργειες για τον ίδιο συμμετέχοντα, θα πρέπει να διασφαλίζεται η συνέχιση της επιλεξιμότητάς τους.

4. Στην περίπτωση που η πράξη απευθύνεται σε επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν ή θα απασχολήσουν συμμετέχοντες, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν τις εγκαταστάσεις στις οποίες θα απασχοληθούν οι συμμετέχοντες στην περιοχή του προγράμματος.

5. Δαπάνες για την υλοποίηση πράξεων ΕΚΤ+, που αφορούν σε συμμετέχοντες οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι βάσει της γεωγραφικής περιοχής που καλύπτει το πρόγραμμα, ανεξάρτητα από το εάν οι συμμετέχοντες καλύπτουν τα υπόλοιπα κριτήρια επιλεξιμότητας που τυχόν προσδιορίζονται στην πρόσκληση του δικαιούχου για την επιλογή συμμετεχόντων, δεν είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 36

Μισθολογικό κόστος

1. Η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους συμμετεχόντων, ή μέρος αυτού, η οποία περιλαμβάνει κατά κανόνα το μικτό μισθό και τις εργοδοτικές εισφορές σύμφωνα με τη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης εργαζομένων, είναι επιλέξιμη υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους συμμετεχόντων στοχεύει σε ενδυνάμωση της απασχολησιμότητας ή σε σταθεροποίηση της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτο-απασχόλησης.

β) Οι συμμετέχοντες με σχέση εξαρτημένης εργασίας απασχολούνται στη βάση σύμβασης, είτε πλήρους είτε μερικής απασχόλησης.

γ) Το επιλέξιμο μισθολογικό κόστος αντιστοιχεί στο ελάχιστο ποσό που προβλέπεται από το σχετικό θεσμικό πλαίσιο που αφορά τη θέση απασχόλησης ή την υλοποίηση της πράξης. Τυχόν υπερβάλλον μισθολογικό κόστος του δικαιούχου δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη.

δ) Η διάρκεια επιχορήγησης του μισθολογικού κόστους προσδιορίζεται με τρόπο που να εξυπηρετεί τους στόχους της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επίσημα κατάρτιση κατά τη διάρκεια των ωρών εργασίας τους, η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους του δικαιούχου για αυτούς και για την περίοδο που διαρκεί η κατάρτιση είναι επιλέξιμη, εφόσον αποδεικνύεται τεκμηριωμένα η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων τους μέχρι

το χρόνο ολοκλήρωσης της πράξης. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να καλύπτονται από σύμβαση εργασίας και συμφωνία κατάρτισης στην οποία θα προσδιορίζονται ο σκοπός, η διάρκεια και η χρονική περίοδος της κατάρτισης.

Άρθρο 37

Επίδομα κατάρτισης

Το επίδομα που παρέχεται σε συμμετέχοντες σε δράσεις κατάρτισης για το χρονικό διάστημα που αυτή διαρκεί είναι επιλέξιμο εφόσον αυτό αποτελεί τεκμηριωμένα κίνητρο για την παρακολούθηση ή/και ολοκλήρωση της δράσης από τους συμμετέχοντες, με βάση τα χαρακτηριστικά της ομάδας συμμετεχόντων.

Άρθρο 38

Άλλες μορφές άμεσης χρηματοδοτικής συνεισφοράς σε συμμετέχοντες

1. Οι δαπάνες για την καταβολή άμεσης χρηματοδοτικής συνεισφοράς σε συμμετέχοντες, χωρίς υποχρέωση του συμμετέχοντα παροχής αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τη χρήση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς, είναι επιλέξιμη υπό την προϋπόθεση ότι τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα παροχής της χρηματοδοτικής συνεισφοράς στους συμμετέχοντες προκειμένου να υλοποιηθεί η πράξη και το ποσό της συνεισφοράς είναι παρόμοιο με το ποσό που δίνεται στο πλαίσιο ανάλογων εθνικών δράσεων ή έχει εκτιμηθεί εκ των προτέρων.

2. Υποτροφίες αριστείας που δίνονται σε σπουδαστές/ερευνητές με στόχο την ενίσχυση του ακαδημαϊκού βιογραφικού τους και των ακαδημαϊκών/ερευνητικών τους προσόντων, είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 39

Δαπάνες μετακίνησης και ασφάλισης συμμετεχόντων

Οι δαπάνες μετακίνησης και ασφάλισης συμμετεχόντων σε πράξεις του ΕΚΤ+ είναι επιλέξιμες εφόσον είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης ή/και προβλέπεται ως υποχρεωτική από το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης της πράξης.

Άρθρο 40

Δαπάνες για συμμετοχή σε αξιολόγηση πράξεων

Οι δαπάνες για καταβολή κινήτρου σε συμμετέχοντες σε πράξεις ΕΚΤ+ προκειμένου να λάβουν μέρος στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της πράξης μετά την ολοκλήρωσή της είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 41

Στήριξη από το ΕΚΤ+ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης

1. Η στήριξη από το ΕΚΤ+ για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης (με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, και παροχή συνοδευτικών μέτρων προς υποστήριξη της κοινωνικής ένταξής τους) χρησιμοποιείται μόνο για την υποστήριξη της διανομής τροφίμων και αγαθών που συμμορφώνονται με την ενωσιακή νομοθεσία για την ασφάλεια των καταναλωτικών προϊόντων.

2. Τα κράτη μέλη και οι δικαιούχοι επιλέγουν τα τρόφιμα και/ή τη βασική υλική βοήθεια βάσει αντικειμενικών

κριτηρίων που σχετίζονται με τις ανάγκες των απόρων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 19 του Καν. ΕΚΤ+.

3. Τα τρόφιμα και/ή η βασική υλική βοήθεια που παρέχονται στους απόρους μπορούν να αγοράζονται από τον δικαιούχο ή για λογαριασμό του ή να του διατίθενται δωρεάν.

Τα τρόφιμα και/ή η βασική υλική βοήθεια διανέμονται στους απόρους δωρεάν.

Τα τρόφιμα και/ή η βασική υλική βοήθεια μπορούν να παρέχονται άμεσα σε απόρους ή έμμεσα, για παράδειγμα μέσω κουπονιών ή δελτίων, σε ηλεκτρονική ή άλλη μορφή, υπό τον όρο ότι αυτά θα μπορούν να εξαργυρώνονται μόνο με τρόφιμα και/ή βασική υλική βοήθεια.

4. Επιλέξιμες δαπάνες για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης είναι οι ακόλουθες:

α) οι δαπάνες αγοράς τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που σχετίζονται με τη μεταφορά των τροφίμων και/ή της βασικής υλικής βοήθειας στους δικαιούχους που παραδίδουν τα τρόφιμα και/ή τη βασική υλική βοήθεια στους τελικούς αποδέκτες,

β) στην περίπτωση που η μεταφορά των τροφίμων και/ή της βασικής υλικής βοήθειας στους δικαιούχους που τα διανέμουν στους τελικούς αποδέκτες δεν καλύπτεται από το στοιχείο α), οι δαπάνες που βαρύνουν την αρχή προμηθειών και σχετίζονται με τη μεταφορά των τροφίμων και/ή της βασικής υλικής βοήθειας στις αποθήκες ή στους δικαιούχους και οι δαπάνες αποθήκευσης με ενιαίο συντελεστή 1% των δαπανών που αναφέρονται στο στοιχείο α) ή, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, οι δαπάνες που όντως πραγματοποιήθηκαν και καταβλήθηκαν,

γ) οι διοικητικές δαπάνες καθώς και οι δαπάνες μεταφοράς, αποθήκευσης και προετοιμασίας που βαρύνουν τους δικαιούχους που συμμετέχουν στη διανομή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας στους απόρους, βάσει κατ' αποκοπή ποσοστού 7% των δαπανών που αναφέρονται στο στοιχείο α) ή το 7% της αξίας των τροφίμων που διατίθενται σύμφωνα με το άρθρο 16 (Γενικές αρχές για τη διάθεση από τη δημόσια παρέμβαση) του κανονισμού (ΕΕ) υπ' αρ. 1308/2013 (για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων),

δ) οι δαπάνες για τη συλλογή, τη μεταφορά, την αποθήκευση και τη διανομή δωρεών τροφίμων και τις άμεσα σχετιζόμενες δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, και

ε) οι δαπάνες για συνοδευτικά μέτρα τα οποία λαμβάνονται από τους δικαιούχους ή για λογαριασμό τους και δηλώνονται από τους δικαιούχους που παραδίδουν τα τρόφιμα και/ή τη βασική υλική βοήθεια στους απόρους βάσει κατ' αποκοπή ποσοστού 7% των δαπανών που αναφέρονται στο στοιχείο α),

στ) οι δαπάνες για την προετοιμασία συστημάτων κουπονιών ή δελτίων σε ηλεκτρονική ή άλλη μορφή και οι αντίστοιχες λειτουργικές δαπάνες είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας, υπό την προϋπόθεση ότι βαρύνουν τη διαχειριστική αρχή ή άλλο δημόσιο φορέα που δεν είναι δικαιούχος ο οποίος διανέμει τα κουπόνια ή τα δελτία στους τελικούς αποδέκτες, ή υπό την προϋπόθεση ότι δεν καλύπτονται από τις δαπάνες που ορίζονται στο στοιχείο γ).

Ενδεχόμενη μείωση των επιλέξιμων δαπανών που αναφέρονται στο στοιχείο α), λόγω μη συμμόρφωσης

του φορέα που είναι αρμόδιος για την αγορά τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας με την εφαρμοστέα νομοθεσία, δεν οδηγεί σε μείωση των επιλέξιμων δαπανών που ορίζονται στα στοιχεία γ) και ε).

5. Οι ακόλουθες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες:

- χρεωστικοί τόκοι,
- αγορά υποδομών, και
- δαπάνες μεταχειρισμένων αγαθών.

ΤΙΤΛΟΣ VI

ΣΔΙΤ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ, ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Άρθρο 42

Πράξεις που υλοποιούνται μέσω ΣΔΙΤ

1. Τα Ταμεία μπορούν να χρησιμοποιούνται για την στήριξη πράξεων που υλοποιούνται με σύμπραξη μεταξύ δημόσιων φορέων και του ιδιωτικού τομέα βάσει συμφωνίας ΣΔΙΤ.

2. Η διαχειριστική αρχή πραγματοποιεί πληρωμές σε «λογαριασμό υπό μεσεγγύηση» που δημιουργείται ειδικά γι' αυτόν τον σκοπό στο όνομα του δικαιούχου για χρήση σύμφωνα με τη συμφωνία ΣΔΙΤ.

Ο λογαριασμός υπό μεσεγγύηση αποτελεί εγκεκριμένο από τη διαχειριστική αρχή τραπεζικό λογαριασμό που καλύπτεται από γραπτή συμφωνία μεταξύ του δικαιούχου του δημόσιου φορέα και του εταίρου του ιδιωτικού τομέα και χρησιμοποιείται για πληρωμές κατά τη διάρκεια ή μετά την περίοδο επιλεξιμότητας.

Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται στον λογαριασμό υπό μεσεγγύηση πρέπει να αφορούν δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από τον ιδιωτικό εταίρο κατά τη διάρκεια της περιόδου επιλεξιμότητας. Σύμφωνα με το στοιχείο β) της παρ. 1 του άρθρου 74 του Κανονισμού, ο δικαιούχος, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει διαθέσιμη χρηματοδότηση, πρέπει να λάβει το οφειλόμενο ποσό πλήρως και το αργότερο 80 ημέρες από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πληρωμής του - και αυτή η προϋπόθεση πληρούται εάν το ποσό που σχετίζεται με τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες καταβάλλεται στον λογαριασμό υπό μεσεγγύηση. Αυτό δεν θίγει το χρονοδιάγραμμα των πληρωμών από τον λογαριασμό υπό μεσεγγύηση, ο οποίος ακολουθεί το χρονοδιάγραμμα και τους όρους που καθορίζονται στη συμφωνία ΣΔΙΤ.

3. Στις πράξεις ΣΔΙΤ, δικαιούχος είναι ο δημόσιος φορέας που αρχίζει την πράξη ΣΔΙΤ ή ο ιδιωτικός φορέας-εταίρος που επιλέγεται για την υλοποίησή της.

4. Οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για στήριξη από τα Ταμεία εάν έχουν πραγματοποιηθεί από δικαιούχο ή τον ιδιώτη εταίρο των πράξεων ΣΔΙΤ και έχουν καταβληθεί για την υλοποίηση των πράξεων ΣΔΙΤ, όπως προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 6 και στο άρθρο 43.

5. Η συμφωνία ΣΔΙΤ πρέπει να προσδιορίζει πότε οι δαπάνες θεωρούνται επιλέξιμες, ιδίως υπό ποιες προϋποθέσεις βαρύνουν τον δικαιούχο ή τον ιδιωτικό εταίρο της ΣΔΙΤ, ανεξάρτητα από το ποιος εκτελεί τις πληρωμές κατά την υλοποίηση της πράξης ΣΔΙΤ.

Ο ιδιώτης εταίρος αποζημιώνεται από τον δημόσιο φορέα μέσω του λογαριασμού υπό μεσεγγύηση βάσει των ρυθμίσεων που περιγράφονται στη συμφωνία ΣΔΙΤ, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου αυτές οι πληρωμές αποσυνδέονται από το πραγματικό επενδυ-

τικό κόστος που επιβαρύνει τον ιδιώτη εταίρο. Η συμφωνία ΣΔΙΤ πρέπει να αναφέρει λεπτομερώς τους όρους που συνδέονται με τις πληρωμές που πραγματοποιεί ο δημόσιος φορέας στον ιδιωτικό εταίρο, οι οποίοι πρέπει να εξαρτώνται κυρίως από την αποτελεσματική εκτέλεση των εργασιών, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης για την ποιότητα των κατασκευαστικών εργασιών.

Σε κάθε περίπτωση, οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από τον δικαιούχο, και οι πληρωμές που έγιναν από τον δικαιούχο στον ιδιωτικό εταίρο για την υλοποίηση της πράξης, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που περιγράφονται στη συμφωνία ΣΔΙΤ και εντός της περιόδου μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2021 και 31ης Δεκεμβρίου 2029, μπορούν να θεωρηθούν ως επιλέξιμες δαπάνες και να δηλωθούν στην Επιτροπή από τη διαχειριστική αρχή αφού έχουν πραγματοποιηθεί οι απαραίτητες επαληθεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 74 παρ. 1 στοιχείο α) σημείο i) και παρ. 2 του Κανονισμού.

6. Η διαχειριστική αρχή δύναται να παρέχει προκαταβολές στους δικαιούχους για λόγους ταμειακών ροών. Από την άποψη αυτή, ολόκληρο το ποσό της επιχορήγησης μπορεί να καταβληθεί στον δημόσιο φορέα, ως δικαιούχο, στον λογαριασμό μεσεγγύησης. Αυτή η προκαταβολή μπορεί να δηλωθεί στην Επιτροπή μόνο εάν πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 28.

Άρθρο 43

Δαπάνες συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών

1. Οι δαπάνες συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών είναι επιλέξιμες εφόσον ο δικαιούχος προβεί στη σύναψή τους σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό του πλαίσιο, σύμφωνα με τους κανόνες και αρχές όπως εξειδικεύονται στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών ΣΔΕ και σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας.

2. Ειδικότερα, και ως προς το θεσμικό πλαίσιο, στην περίπτωση συμβάσεων που δεν έχουν τον χαρακτήρα της δημόσιας σύμβασης, οι κανόνες και οι διαδικασίες συμβασιοποίησης και εκτέλεσης των συμβάσεων αυτών όπως αποτυπώνονται στον κανονισμό σύναψης συμβάσεων του φορέα ή σε άλλο δεσμευτικό για τον φορέα κείμενο σύναψης και εκτέλεσης των συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τα παρακάτω:

i) Σαφή πρόβλεψη περί της ιδιωτικής φύσης των συμβάσεων που συνάπτονται βάσει του εν λόγω πλαισίου και ορισμό των αρμόδιων Δικαστηρίων για τις διαφορές που τυχόν προκύψουν κατά τη σύναψη ή κατά την εκτέλεση των συμβάσεων.

ii) Επαρκείς κανόνες δημοσιότητας τόσο για τις συμβάσεις άνω των ενωσιακών ορίων όσο και για τις υπόλοιπες συμβάσεις. Ειδικότερα, στην περίπτωση συμβάσεων άνω των ενωσιακών ορίων, όπως ισχύουν κάθε φορά, η δημοσίευση της περίληψης της πρόσκλησης (εφόσον υπάρχει, ήτοι στην περίπτωση επιλογής αντίστοιχης διαδικασίας) στο Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υποχρεωτική με ειδική μνεία περί του ιδιωτικού χαρακτήρα της σύμβασης.

iii) Πλήρη αποτύπωση των προβλεπόμενων διαδικασιών σύναψης συμβάσεων.

iv) Πλήρη περιγραφή των κανόνων επιλογής (λεπτομερή κριτήρια συμμετοχής και αξιολόγησης, εφαρμοζόμενα σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας) και όρο περί διεξαγωγής της διαδικασίας σε ανταγωνιστική βάση, σύμφωνα με κανόνες ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας (στην περίπτωση επιλογής διαδικασίας ανοικτού-ανταγωνιστικού τύπου).

v) Λόγους αποκλεισμού και κανόνες σχετικούς με τους δικαιούμενους συμμετοχής οι οποίοι πρέπει να είναι σύμφωνοι με τις προβλέψεις της ενωσιακής νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις.

vi) Κανόνες πρόσβασης στα έγγραφα.

vii) Αρμόδια όργανα αξιολόγησης, έγκρισης των αποτελεσμάτων και εξέτασης τυχόν αντιρρήσεων.

viii) Καθορισμό του τρόπου επικοινωνίας.

ix) Κανόνες σχετικούς με τη σύγκρουση συμφερόντων.

x) Κανόνες υλοποίησης και τροποποίησης της σύμβασης οι οποίοι πρέπει να είναι σύμφωνοι με τις προβλέψεις της ενωσιακής νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις.

3. Σε περίπτωση δικαστικών εκκρεμοτήτων ως προς συγκεκριμένη σύμβαση, ο δικαιούχος υποβάλλει προς τη ΔΑ έκθεση ενημέρωσης καθώς και τεκμηρίωσης περί τήρησης κατά τη διαδικασία σύναψης των αρχών ίσης μεταχείρισης, διαφάνειας και καλής πίστης και η ΔΑ αποφαίνεται σχετικώς πριν την έγκριση δαπανών.

4. Η παρ. 2 καταλαμβάνει συμβάσεις των οποίων η εκκίνηση με την έννοια των άρθρων 61 και 290 του ν. 4412/2016 αναλογικά εφαρμοζόμενων λαμβάνει χώρα μετά την δημοσίευση της παρούσας.

5. Η παρ. 1 ισχύει για όλες τις συμβάσεις ανεξάρτητα από τη χρονική στιγμή εκκίνησης της διαδικασίας.

6. Η παρ. 3 ισχύει για συμβάσεις που προσκομίζονται πρώτη φορά στη ΔΑ μετά τη δημοσίευση της παρούσας.

Άρθρο 44

Τεχνική βοήθεια

1. Τα Ταμεία μπορούν να στηρίζουν δράσεις οι οποίες δύνανται να αφορούν προηγούμενες και επόμενες περιόδους προγραμματισμού και είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση και χρήση των εν λόγω Ταμείων, μεταξύ άλλων για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εταίρων (περιφερειακές, τοπικές, αστικές και άλλες δημόσιες αρχές, οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, σχετικούς φορείς που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, όπως περιβαλλοντικούς εταίρους, μη κυβερνητικές οργανώσεις, και φορείς που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων, ερευνητικοί οργανισμοί και πανεπιστήμια, ανάλογα με την περίπτωση), καθώς και για την παροχή χρηματοδότησης για τη διεξαγωγή λειτουργιών όπως, μεταξύ άλλων, προετοιμασία, κατάρτιση, διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση, προβολή και επικοινωνία.

2. Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας συνίστανται, ιδίως, στην προμήθεια αγαθών και τη λήψη υπηρεσιών, την κάλυψη λειτουργικών δαπανών και δαπανών αμοιβών προσωπικού, καθώς και κάθε άλλη απαραίτητη δαπάνη που αποσκοπεί στην υλοποίηση των Προγραμμάτων.

3. Κάθε Ταμείο μπορεί να στηρίζει δράσεις τεχνικής βοήθειας οι οποίες είναι επιλέξιμες βάσει οποιουδήποτε άλλου Ταμείου.

4. Η συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις πράξεις τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το ΤΣ, το ΕΚΤ+ και το ΤΔΜ επιστρέφεται στη βάση της χρηματοδοτικής υποστήριξης που παρέχεται στους δικαιούχους του προγράμματος για την υλοποίηση της πράξης.

5. Η στήριξη πρόσθετων δράσεων τεχνικής βοήθειας για την ενίσχυση της ικανότητας και της αποτελεσματικότητας δημόσιων αρχών και φορέων, δικαιούχων και οικείων εταίρων, που απαιτούνται για την αποτελεσματική διαχείριση και χρησιμοποίηση των Ταμείων, υλοποιείται με χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες δυνάμει του άρθρου 95 του Κανονισμού.

Σε αυτή την περίπτωση, η αποζημίωση των δικαιούχων για την υλοποίηση των υποκείμενων ενεργειών ή πράξεων μπορεί να λάβει οποιαδήποτε μορφή στήριξης σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 12.

Άρθρο 45

Τεκμηρίωση επιλέξιμων δαπανών και διαθεσιμότητα εγγράφων

1. Για τις επιχορηγήσεις που λαμβάνουν τις μορφές τις προβλεπόμενες στα στοιχεία α) έως στ) της παρ. 1 του άρθρου 12, οι επιλέξιμες δαπάνες που περιλαμβάνονται σε αίτηση πληρωμής για τα Ταμεία τεκμηριώνονται από τα ακόλουθα έγγραφα που αποτελούν μέρος της διαδρομής ελέγχου (Παράρτημα XIII του Κανονισμού):

i) για τις επιχορηγήσεις που λαμβάνουν τη μορφή που προβλέπεται στο στοιχείο α) της παρ. 1 του άρθρου 12, τα τιμολόγια (ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας) και απόδειξη της καταβολής των σχετικών ποσών από τον δικαιούχο, καθώς και λογιστικά αρχεία του δικαιούχου σε σχέση με τις δαπάνες που δηλώνονται στην Επιτροπή,

ii) για τις επιχορηγήσεις που λαμβάνουν τις μορφές που προβλέπονται στα στοιχεία β), γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 12, και ανάλογα με την περίπτωση, έγγραφα που αιτιολογούν τη μέθοδο για τον καθορισμό των μοναδιαίων δαπανών, των κατ' αποκοπή ποσών και των ενιαίων συντελεστών, οι κατηγορίες δαπανών που αποτελούν τη βάση για τον υπολογισμό, έγγραφα που αποδεικνύουν τις δαπάνες που δηλώνονται στο πλαίσιο άλλων κατηγοριών, στις οποίες εφαρμόζεται ενιαίος συντελεστής, η ρητή συναίνεση από τη διαχειριστική αρχή για το σχέδιο προϋπολογισμού στην απόφαση ένταξης, αποδεικτικά έγγραφα σχετικά με τις ακαθάριστες δαπάνες απασχόλησης και σχετικά με τον υπολογισμό της ωριαίας αμοιβής, όταν χρησιμοποιούνται απλουστευμένες επιλογές κόστους βάσει των υφιστάμενων μεθόδων, αποδεικτικά έγγραφα που να επιβεβαιώνουν τη συμμόρφωση με παρόμοιους τύπους πράξεων, καθώς και με τα αποδεικτικά έγγραφα που απαιτούνται από την υφιστάμενη μέθοδο, εάν υπάρχουν.

iii) για τις επιχορηγήσεις που λαμβάνουν τη μορφή που προβλέπεται στο στοιχείο στ) της παρ. 1 του άρθρου 12, έγγραφα που αποδεικνύουν την εκπλήρωση των όρων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων σε κάθε στάδιο, εάν γίνεται σταδιακά, καθώς και πριν από την δήλωση των τελικών δαπανών στην Επιτροπή.

2. Για τα χρηματοδοτικά μέσα, τα ακόλουθα έγγραφα αποτελούν υποχρεωτικά στοιχεία της διαδρομής ελέγχου (Παράρτημα XIII του Κανονισμού):

i) έγγραφα για τη σύσταση του χρηματοδοτικού μέσου, όπως συμφωνίες χρηματοδότησης κ.λπ.,

ii) έγγραφα όπου προσδιορίζονται τα ποσά που συνεισφέρει κάθε πρόγραμμα και για κάθε προτεραιότητα στο χρηματοδοτικό μέσο, οι επιλέξιμες δαπάνες στο πλαίσιο κάθε προγράμματος καθώς και οι τόκοι και τα άλλα έσοδα που δημιουργούνται από τη στήριξη που παρέχουν τα Ταμεία και την επαναχρησιμοποίηση πόρων που αποδίδονται στα Ταμεία, σύμφωνα με τα άρθρα 60 και 62 του Κανονισμού,

iii) έγγραφα σχετικά με τη λειτουργία του χρηματοδοτικού μέσου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και τις επαληθεύσεις,

iv) έγγραφα σχετικά με τις εξόδους των συνεισφορών του προγράμματος και την εκκαθάριση του χρηματοδοτικού μέσου,

v) έγγραφα σχετικά με τις δαπάνες και τις αμοιβές διαχείρισης,

vi) αιτήσεις, ή ισοδύναμα έγγραφα, που υποβάλλουν οι τελικοί αποδέκτες μαζί με σχετικά δικαιολογητικά, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών σχεδίων και, κατά περίπτωση, προηγούμενων ετήσιων λογαριασμών,

vii) λίστες σημείων ελέγχου και εκθέσεις των φορέων υλοποίησης του χρηματοδοτικού μέσου,

viii) δηλώσεις που υποβάλλονται σε σχέση με ενισχύσεις ήσσονος σημασίας,

ix) συμφωνίες που έχουν υπογραφεί σε σχέση με τη στήριξη που παρέχεται από το χρηματοδοτικό μέσο, για μετοχικό κεφάλαιο, δάνεια, εγγυήσεις ή άλλες μορφές επενδύσεων που παρέχονται στους τελικούς αποδέκτες,

x) στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η στήριξη που παρέχεται από το χρηματοδοτικό μέσο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται,

xi) αρχεία των χρηματοοικονομικών ροών μεταξύ της διαχειριστικής αρχής και του χρηματοδοτικού μέσου, και στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού μέσου σε όλα τα επίπεδα, έως τους τελικούς αποδέκτες, και, για τις εγγυήσεις, απόδειξη ότι τα υποκείμενα δάνεια έχουν εκταμειωθεί,

xii) χωριστά αρχεία ή λογιστικοί κωδικοί για συνεισφορά προγράμματος που έχει καταβληθεί ή εγγύηση που έχει δεσμευθεί από το χρηματοδοτικό μέσο προς όφελος του τελικού αποδέκτη.

3. Με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις, η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα, τα οποία σχετίζονται με μια πράξη που στηρίζεται από τα Ταμεία τηρούνται στο κατάλληλο επίπεδο για πενταετή περίοδο που αρχίζει από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιείται η τελευταία πληρωμή από τη διαχειριστική αρχή προς τον δικαιούχο.

Η χρονική περίοδος που αναφέρεται στο ανωτέρω εδάφιο διακόπτεται είτε στην περίπτωση δικαστικών διαδικασιών είτε κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής.

ΤΙΤΛΟΣ VII

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Άρθρο 46

Χρηματοδοτικά Μέσα

1. Το «χρηματοδοτικό μέσο» αποτελεί μορφή στήριξης που παρέχεται μέσω δομής, με ή χωρίς ταμείο χαρτοφυ-

λακίου, διαμέσου της οποίας τα χρηματοδοτικά προϊόντα (επενδύσεις μετοχικού ή οιονεί μετοχικού κεφαλαίου, δάνεια, εγγυήσεις ή άλλες μορφές επενδύσεων), παρέχονται σε τελικούς αποδέκτες (νομικά ή φυσικά πρόσωπα που λαμβάνουν στήριξη από χρηματοδοτικό μέσο).

2. Οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να καταβάλλουν συνεισφορά προγράμματος, από ένα ή περισσότερα προγράμματα σε υφιστάμενα ή προσφάτως δημιουργηθέντα χρηματοδοτικά μέσα τα οποία συστήνονται σε εθνικό, περιφερειακό, διακρατικό ή διασυνοριακό επίπεδο και υλοποιούνται υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής, συμβάλλουν δε στην επίτευξη των ειδικών στόχων.

3. Τα χρηματοδοτικά μέσα παρέχουν στήριξη στους τελικούς αποδέκτες μόνο για επενδύσεις τόσο σε υλικά όσο και σε άυλα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και σε κεφάλαια κίνησης, οι οποίες αναμένεται να είναι οικονομικά βιώσιμες, όπως αυτό τεκμηριώνεται σε επιχειρηματικό σχέδιο ή σε ισοδύναμο έγγραφο, και δεν βρίσκουν επαρκή χρηματοδότηση από πηγές της αγοράς. Η στήριξη αυτή συμμορφώνεται με τους ισχύοντες κανόνες της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις.

4. Η στήριξη αυτή παρέχεται μόνο για τα στοιχεία των επενδύσεων που δεν έχουν ολοκληρώσει το φυσικό αντικείμενό τους ή δεν έχουν υλοποιηθεί πλήρως κατά την ημερομηνία της επενδυτικής απόφασης.

5. Τα έγγραφα που αποτελούν υποχρεωτικά στοιχεία της διαδρομής ελέγχου είναι αυτά που προσδιορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 45.

Άρθρο 47

Συνδυασμένη στήριξη

1. Η στήριξη που παρέχεται στους τελικούς αποδέκτες μπορεί να συνδυάζεται με στήριξη από οποιοδήποτε Ταμείο ή άλλο μέσο της Ένωσης και μπορεί να καλύπτει την ίδια δαπάνη. Στην περίπτωση αυτή, η στήριξη του Ταμείου στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού μέσου, η οποία αποτελεί μέρος πράξης χρηματοδοτικού μέσου, δεν δηλώνεται στην Επιτροπή για στήριξη υπό άλλη μορφή, άλλο Ταμείο ή άλλο μέσο της Ένωσης.

2. Τα χρηματοδοτικά μέσα μπορούν να συνδυαστούν με στήριξη προγράμματος υπό μορφή επιχορηγήσεων σε μία ενιαία πράξη χρηματοδοτικού μέσου, υπό την προϋπόθεση ότι η στήριξη προγράμματος υπό μορφή επιχορηγήσεων πρέπει:

α) να συνδέεται άμεσα με το χρηματοδοτικό μέσο και να είναι απαραίτητη γι' αυτό και

β) να μην υπερβαίνει την αξία των επενδύσεων που στηρίζονται από το χρηματοδοτικό προϊόν.

Τα α) και β) ανωτέρω εκτιμώνται στο επίπεδο της πράξης και όχι σε κάθε μία επένδυση ξεχωριστά.

Επιπλέον,

i) οι όροι και οι προϋποθέσεις των συνεισφορών του προγράμματος (υπό μορφή επιχορηγήσεων και υπό μορφή χρηματοδοτικού μέσου) στην ενιαία πράξη καθορίζονται σε μία ενιαία συμφωνία χρηματοδότησης, η οποία περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που ορίζονται στο παράρτημα Χ του Κανονισμού,

ii) και οι δύο διακριτές μορφές στήριξης παρέχονται από τον φορέα υλοποίησης του χρηματοδοτικού μέσου.

Ειδικότερα, ο φορέας που υλοποιεί το χρηματοδοτικό μέσο αναμένεται να διαχειρίζεται το χρηματοδοτικό

μέσο, να χορηγεί την επιχορήγηση και να διαθέτει τη συνδυασμένη χρηματοδότηση. Ως φορέας υλοποίησης χρηματοδοτικού μέσου νοείται (i) ο φορέας που εκτελεί καθήκοντα ταμείου χαρτοφυλακίου και (ii) ο φορέας που εκτελεί καθήκοντα ειδικού ταμείου. Συνεπώς, είναι δυνατό, ο φορέας που εκτελεί καθήκοντα ειδικού ταμείου να διαχειρίζεται το χρηματοδοτικό προϊόν και ο φορέας που εκτελεί καθήκοντα ταμείου χαρτοφυλακίου να είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της επιχορήγησης.

iii) οι κανόνες που ισχύουν για τα χρηματοδοτικά μέσα ισχύουν στην ενιαία πράξη χρηματοδοτικού μέσου, δηλαδή εφαρμόζεται ένα σύνολο κανόνων (του χρηματοδοτικού μέσου) και στις δύο μορφές στήριξης (του χρηματοδοτικού προϊόντος και της επιχορήγησης). Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι

- η επιχορήγηση δεν θα αποτελεί μια ξεχωριστή πράξη *per se*, αλλά μέρος της πράξης του χρηματοδοτικού μέσου,
- η τεκμηρίωση των επιλέξιμων δαπανών ακολουθεί τους κανόνες των χρηματοδοτικών μέσων,
- οι δαπάνες και οι αμοιβές διαχείρισης υπολογίζονται με βάση το άθροισμα των ποσών του χρηματοοικονομικού μέσου και της επιχορήγησης,
- οι πληρωμές, η υποβολή εκθέσεων και ο έλεγχος ακολουθούν τους κανόνες του χρηματοοικονομικού μέσου.

3. Στην περίπτωση συνδυασμένης στήριξης δυνάμει των παρ. 1 και 2, τηρούνται ξεχωριστά αρχεία για κάθε πηγή στήριξης.

4. Το άθροισμα όλων των μορφών συνδυασμένης στήριξης δεν υπερβαίνει το συνολικό ποσό της συγκεκριμένης δαπάνης. Οι επιχορηγήσεις δεν χρησιμοποιούνται για εξόφληση στήριξης που ελήφθη από χρηματοδοτικά μέσα. Τα χρηματοδοτικά μέσα δεν χρησιμοποιούνται για την προχρηματοδότηση επιχορηγήσεων.

Άρθρο 48

Επιλεξιμότητα δαπανών

1. Οι επιλέξιμες δαπάνες ενός χρηματοδοτικού μέσου είναι το συνολικό ποσό της συνεισφοράς προγράμματος που καταβλήθηκε ή, στην περίπτωση των εγγυήσεων, που δεσμεύθηκε για συμβάσεις εγγυήσεων, από το χρηματοδοτικό μέσο εντός της περιόδου επιλεξιμότητας, όταν το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε:

α) πληρωμές στους τελικούς αποδέκτες, στην περίπτωση δανείων, επενδύσεων μετοχικού και οιονεί μετοχικού κεφαλαίου,

β) πόρους που δεσμεύθηκαν για συμβάσεις εγγυήσεων, ανεξαρτήτως αν είναι εκκρεμείς ή έχουν λήξει, για την κάλυψη πιθανών καταπτώσεων εγγυήσεων για ζημιές, που υπολογίζονται με βάση συντελεστή πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος ο οποίος ορίζεται για τα αντίστοιχα υποκείμενα εκταμιευμένα νέα δάνεια, επενδύσεις μετοχικού ή οιονεί μετοχικού κεφαλαίου σε τελικούς αποδέκτες.

- Ως «πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα» ορίζεται το ποσό της επένδυσης από επιλέξιμους τελικούς αποδέκτες διαιρούμενο διά του ποσού της συνεισφοράς της Ένωσης.

- Εάν η οντότητα που επωφελείται από τις εγγυήσεις δεν έχει εκταμιεύσει το προβλεπόμενο ποσό νέων δανείων, επενδύσεων μετοχικού ή οιονεί μετοχικού κεφαλαίου

στους τελικούς αποδέκτες σύμφωνα με τον συντελεστή πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος, οι επιλέξιμες δαπάνες μειώνονται αναλογικά. Ο συντελεστής πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος μπορεί να αναθεωρηθεί, εάν αυτό δικαιολογείται από μεταγενέστερες αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς. Η αναθεώρηση αυτή δεν έχει αναδρομική ισχύ.

γ) πληρωμές στους τελικούς αποδέκτες ή προς όφελος αυτών, όταν τα χρηματοδοτικά μέσα συνδυάζονται με άλλη συνεισφορά της Ένωσης σε ενιαία πράξη χρηματοδοτικού μέσου σύμφωνα με την παρ. 6 ανωτέρω,

δ) πληρωμές αμοιβών διαχείρισης και επιστροφές δαπανών διαχείρισης που πραγματοποιήθηκαν από τους φορείς υλοποίησης του χρηματοδοτικού μέσου, όπου

- «αμοιβές διαχείρισης» είναι η αμοιβή για παροχή υπηρεσιών, η οποία καθορίζεται στη συμφωνία χρηματοδότησης. Οι αμοιβές διαχείρισης καθορίζονται βάσει επιδόσεων,

- «δαπάνες διαχείρισης» είναι άμεσες ή έμμεσες δαπάνες που επιστρέφονται βάσει δικαιολογητικών των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων.

Όταν οι φορείς υλοποίησης ενός ταμείου χαρτοφυλακίου επιλέγονται μέσω απευθείας ανάθεσης σύμβασης σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 59 του Κανονισμού, το ποσό των δαπανών και αμοιβών διαχείρισης που καταβάλλεται στους εν λόγω φορείς, το οποίο μπορεί να δηλωθεί ως επιλέξιμη δαπάνη, υπόκειται σε ανώτατο όριο

- 5% του συνολικού ποσού των συνεισφορών προγράμματος που έχει καταβληθεί στους τελικούς αποδέκτες ως δάνεια ή έχει δεσμευθεί για συμβάσεις εγγυήσεων και

- 7% του συνολικού ποσού των συνεισφορών προγράμματος που έχει καταβληθεί στους τελικούς αποδέκτες ως επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου ή οιονεί μετοχικού κεφαλαίου.

Όταν οι φορείς υλοποίησης ενός ειδικού ταμείου επιλέγονται μέσω απευθείας ανάθεσης σύμβασης σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 59 του Κανονισμού, το ποσό των δαπανών και αμοιβών διαχείρισης που καταβάλλεται στους εν λόγω φορείς, το οποίο μπορεί να δηλωθεί ως επιλέξιμη δαπάνη, υπόκειται σε ανώτατο όριο

- 7% του συνολικού ποσού των συνεισφορών προγράμματος που έχει καταβληθεί στους τελικούς δικαιούχους ως δάνεια ή έχει δεσμευθεί για συμβάσεις εγγυήσεων και

- 15% του συνολικού ποσού των συνεισφορών προγράμματος που έχει καταβληθεί στους τελικούς αποδέκτες ως επενδύσεις μετοχικού κεφαλαίου ή οιονεί μετοχικού κεφαλαίου.

Όταν οι φορείς υλοποίησης ενός ταμείου χαρτοφυλακίου ή ειδικών ταμείων, ή και των δύο, επιλέγονται μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο, το ποσό των δαπανών και αμοιβών διαχείρισης καθορίζεται στη συμφωνία χρηματοδότησης και αντικατοπτρίζει το αποτέλεσμα ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών.

2. Όταν ένα χρηματοδοτικό μέσο υλοποιείται σε διαδοχικές προγραμματικές περιόδους, μπορεί να παρέχεται στήριξη προς τους τελικούς αποδέκτες ή προς όφελος

αυτών, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών και αμοιβών διαχείρισης, βάσει συμφωνιών που συνάφθηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, υπό την προϋπόθεση ότι η στήριξη αυτή συμμορφώνεται με τους κανόνες επιλεξιμότητας της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Στις περιπτώσεις αυτές, η επιλεξιμότητα των δαπανών που υποβάλλονται σε αιτήσεις πληρωμής καθορίζεται σύμφωνα με τους κανόνες της αντίστοιχης προγραμματικής περιόδου.

3. Αν τα τέλη διακανονισμού, ή μέρος τους, επιβαρύνουν τους τελικούς αποδέκτες, δεν δηλώνονται ως επιλέξιμες δαπάνες.

4. Οι επιλέξιμες δαπάνες που δηλώνονται σύμφωνα με την παρ. 1 δεν υπερβαίνουν το άθροισμα του συνολικού ποσού της στήριξης από τα Ταμεία που καταβάλλεται για τους σκοπούς της εν λόγω παραγράφου και της αντίστοιχης εθνικής συγχρηματοδότησης.

5. Η επιλεξιμότητα του ΦΠΑ των επενδύσεων που πραγματοποιούνται από τελικούς αποδέκτες, στο πλαίσιο χρηματοδοτικών μέσων, καθορίζεται στις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 25.

6. Η δαπάνη για αγορά γης, στο πλαίσιο χρηματοδοτικών μέσων, καθορίζεται στις διατάξεις του στοιχείου γ) της παρ. 1 του άρθρου 19.

Άρθρο 49

Τόκοι και άλλα έσοδα που δημιουργούνται από τη στήριξη που παρέχουν τα Ταμεία σε χρηματοδοτικά μέσα

1. Οι τόκοι και τα άλλα έσοδα που αποδίδονται στη στήριξη από τα Ταμεία και καταβάλλονται σε χρηματοδοτικά μέσα χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του ίδιου στόχου ή των ίδιων στόχων, όπως η αρχική στήριξη από τα Ταμεία, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών για τις αμοιβές διαχείρισης και της αποζημίωσης των δαπανών διαχείρισης που πραγματοποιήθηκαν από τους φορείς υλοποίησης του χρηματοδοτικού μέσου, είτε εντός του ίδιου χρηματοδοτικού μέσου, είτε μετά την εκκαθάριση του χρηματοδοτικού μέσου, σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα ή άλλες μορφές στήριξης για περαιτέρω επενδύσεις σε τελικούς αποδέκτες, έως τη λήξη της περιόδου επιλεξιμότητας.

2. Οι τόκοι και τα άλλα έσοδα που αναφέρονται στην παρ. 1 και δεν χρησιμοποιούνται σύμφωνα με αυτήν, αφαιρούνται από τους λογαριασμούς που υποβάλλονται για την τελική λογιστική χρήση.

Άρθρο 50

Διαφοροποιημένη μεταχείριση επενδυτών

1. Η στήριξη από τα Ταμεία σε χρηματοδοτικά μέσα που επενδύονται σε τελικούς αποδέκτες και κάθε είδους έσοδα που παράγονται από τις εν λόγω επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των πόρων που επιστρέφονται, τα οποία αποδίδονται στη στήριξη από τα Ταμεία, μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη διαφοροποιημένη μεταχείριση επενδυτών που λειτουργούν βάσει της αρχής της οικονομίας της αγοράς με τον κατάλληλο επιμερισμό των κινδύνων και των κερδών, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

2. Το επίπεδο της εν λόγω διαφοροποιημένης μεταχείρισης δεν υπερβαίνει εκείνο το οποίο είναι αναγκαίο

για τη δημιουργία κινήτρων με στόχο την προσέλκυση ιδιωτικών πόρων και καθορίζεται είτε μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας είτε μέσω ανεξάρτητης εκτίμησης.

Άρθρο 51

Επαναχρησιμοποίηση πόρων

1. Οι πόροι που επιστρέφονται, πριν από το τέλος της περιόδου επιλεξιμότητας, στα χρηματοδοτικά μέσα από επενδύσεις σε τελικούς αποδέκτες ή από την αποδέσμευση πόρων που είχαν δεσμευθεί για συμβάσεις εγγυήσεων, συμπεριλαμβανομένων των αποπληρωμών κεφαλαίου και κάθε είδους παραγόμενων εσόδων που αποδίδονται στη στήριξη από τα Ταμεία, επαναχρησιμοποιούνται στο ίδιο χρηματοδοτικό μέσο ή σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα για περαιτέρω επενδύσεις σε τελικούς αποδέκτες, για την κάλυψη των ζημιών στο ονομαστικό ύψος της συνεισφοράς των Ταμείων στο χρηματοδοτικό μέσο που οφείλονται σε αρνητικό επιτόκιο, αν τέτοιες ζημιές προκύπτουν παρά την ενεργό διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων, ή για τυχόν δαπάνες και αμοιβές διαχείρισης που συνδέονται με τις εν λόγω περαιτέρω επενδύσεις, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

2. Οι πόροι που αναφέρονται στην παρ. 1 και επιστρέφονται στα χρηματοδοτικά μέσα κατά τη διάρκεια περιόδου τουλάχιστον 8 ετών μετά τη λήξη της περιόδου επιλεξιμότητας, επαναχρησιμοποιούνται σύμφωνα με τους στόχους πολιτικής του προγράμματος ή των προγραμμάτων στο πλαίσιο των οποίων είχαν συσταθεί, είτε εντός του ίδιου χρηματοδοτικού μέσου είτε, μετά την έξοδο των πόρων αυτών από το χρηματοδοτικό μέσο, σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα ή σε άλλες μορφές στήριξης.

ΤΙΤΛΟΣ VIII

ΒΡΑΒΕΙΑ

Άρθρο 52

Βραβεία

Τα «βραβεία» ορίζονται ως η χρηματοδοτική συμμετοχή που δίδεται ως ανταμοιβή μετά από διαγωνισμό. Αποτελούν μορφή χρηματοδοτικής στήριξης που δεν σχετίζεται με προβλέψιμες δαπάνες.

Τα βραβεία πρέπει να θεωρούνται συμπλήρωμα και όχι υποκατάστατο άλλων μορφών στήριξης, όπως των επιχορηγήσεων.

Τα βραβεία θα πρέπει να απονέμονται με βάση τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΧ

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 53

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από την ημερομηνία δημοσίευσής της.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 29 Νοεμβρίου 2022

Ο Υφυπουργός

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ